

nummer 08

jaargang 32

december 2023

babel

H E T P A D

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

HOOFDREDACTIONEEL

door Rinke van der Veen

PERSOONLIJK ESSAY DE MAGIE VAN POLYAMORIE

door Elena Cornelisse

ACHTERGROND HELP, IK HEB SCHURFT!

door Phoebe Meekel

ESSAY MET LUKES NAAR LIBANON:

MACHTSANALYSE OP BASIS VAN ARTIKEL 534.

door Maartje Stam

ACHTERGROND HET EIGEN LEVEN ALS LITERAIR MEESTERWERK

door Riccardo Tosellini

COLUMN *RUNNER'S HIGH*, BAKFIETS- HOCKEYMOEDERS EN FLAMMKUCHEN

door Sophie Meijer

ESSAY HOE IK MIJN GELOOF IN EEN WIJZE QUOTE VERLOOR

door Dominique Seelen

ESSAY INCLUSIEF SEKSISME: HET PAK ALS MODERN VICTORIAANS KORSET

door Tania Alhashimi

REPORTAGE VOORBIJ DE WEGEN VAN BOLOGNA

door Pleun Kraneveld

GEDICHT YELLOW BRICK ROAD

door Teuntje Ott

IN GESPREK KAN JE HUILEN IN DE RUIMTE?

door Rinke van der Veen

PROZA Vliegveld / Kustpad / Het huis

door Laura Slee

COLUMN GOD IS DOOD?

door Phoebe Meekel

PROZA HET LOSLAATLABYRINT

door Dieuke Kingma

TALIGE WENDING DE NEDERLANDSE TAAL: VROEGER, NU EN STRAKS

door Dominique Seelen

BABEL BABELBOX

door Rinke van der Veen, Tania Alhashimi

Babel, Maandblad voor de Faculteit der Geesteswetenschappen
Spuistraat 134, kamer 2.01F,
1012 VB Amsterdam,
babel-fgw@uva.nl

Hoofredactie

Dieuke Kingma en Rinke van der Veen

Redactie

Tania Alhashimi, Elena Cornelisse,
Dieuke Kingma, Pleun Kraneveld,
Phoebe Meekel, Sophie Meijer,
Teuntje Ott, Dominique Seelen,
Laura Slee, Maartje Stam, Riccardo
Tosellini en Rinke van der Veen

Eindredactiecoördinatie

Jolien de Graaf

Eindredactie

Edgar Albers, Jolien de Graaf, Ines James,
Madelief Stad en Santi Wester

Beeldcoördinatie

Lesine Möricke

Coverbeeld

Susanne de Visser

Illustraties

Winonah van den Bosch,

Bob Foulidis, Alicia Koch,
Lesine Möricke, Saoirse Stack,
Bert Slenders, Romy Veecken,
en Susanne de Visser

Fotografie

Sjoerd Baerts

Webredactie

Iris van Hest

Redactieraad

Sarah Beeks, Reinier Kist,
Everdien Rietstap en Thomas Rueb

Vormgeving

Luke van Veen,
www.lukevanveen.com

Druk

drukpartnerszuid
www.drukpartnerszuid.nl

Vind ons leuk

www.babelmagazine.nl

Zie ons archief op de
UvA-website van *Babel*.
Je vindt ons in de A-Z lijst
van je opleiding.

Lieve

lezer,

Ik sta op het punt een lange tocht te maken van Amsterdam-Noord naar metrostation Amsterdam-Zuid. Met de metro zou je dit binnen vijftien minuten kunnen doen, maar wanneer het kan, kies ik liever voor de fiets. Ik open Google Maps, tik het adres in en de app toont mij alle verschillende routes die voor mij worden uitgedacht. Eerst een lang stuk rechtdoor, bij metrostation Noorderpark naar rechts en daarna snel weer naar links. Ik denk het wel te kunnen onthouden en stop mijn telefoon weg. Eenmaal voorbij het metrostation ben ik in gedachten verzonken en ik vergeet af te slaan. Maar ik besluit niet om te draaien. Ik ga gewoon rechtdoor en ik zoek mijn eigen weg naar de eindbestemming. Aan de hand van de verkeersborden, bomen en een vaag richtingsgevoel probeer ik te bepalen waar ik heen moet. Met veel dank aan de routebordjes kom ik steeds dichterbij de buurt. Uiteindelijk ben ik meer tijd kwijt aan deze route, maar ik heb een nieuw pad ontdekt. In plaats van te luisteren naar wat Google Maps mij voorschotelde, ben ik mijn eigen weg gaan creëren. Het thema van deze maand: Het pad.

Elena opent dit nummer met een persoonlijk essay over haar polyamoreuze relatie. Hierna legt Phoebe ons op een humoristische manier uit hoe het ook alweer zat met schurft. Maartje werkt Steven Lukes' drie manieren van macht uit aan de hand van een Libanees wetsartikel over onnatuurlijke seks. In zijn laatste artikel bij *Babel* (helaas) weet Riccardo ons nog een keer mee te nemen in zijn filmwereld. Hierin schrijft hij hoe je je eigen dagboek in een fictiewerk kan veranderen. In haar column vertelt Sophie over haar gedachten tijdens het hardlopen en Dominique schrijft over haar wandelvakantie, waar ze totaal de weg kwijtraakte. Tania neemt ons mee in de gedachten van Michel Foucault en betreft deze keer op emancipatie normen die maar moeilijk lijken te veranderen. Pleun schrijft een reportage vanuit Bologna, waar zij het komende half jaar verblijft. Ze schrijft hoe de indeling van wegen in Bologna een vrij politieke lading heeft gekregen. Teuntje brengt ons een gedicht over de *Yellow Brick Road*, die in menig popnummer is terug te vinden en Rinke neemt ons mee de ruimte in aan de hand van een interview met André Kuipers. Laura volgt dit op met een spookverhaal, waarna Phoebe in haar column een verband tussen filosofie en het geloof opzoekt. Onze andere hoofdredacteur Dieuke is inmiddels uitgewandeld en schrijft een prozaverhaal over een interessante plek die zij tegenkwam tijdens het wandelen van de Camino de Santiago. Dominique neemt ons mee in de geschiedenis van de Nederlandse taal en laat zien welke pad deze heeft afgelegd. Als afsluiter geven Tania en Rinke in de Babelbox hun interpretatie van het pad. Veel leesplezier!

Liefs, Rinke

DE MAGIE VAN POLYAMORIE

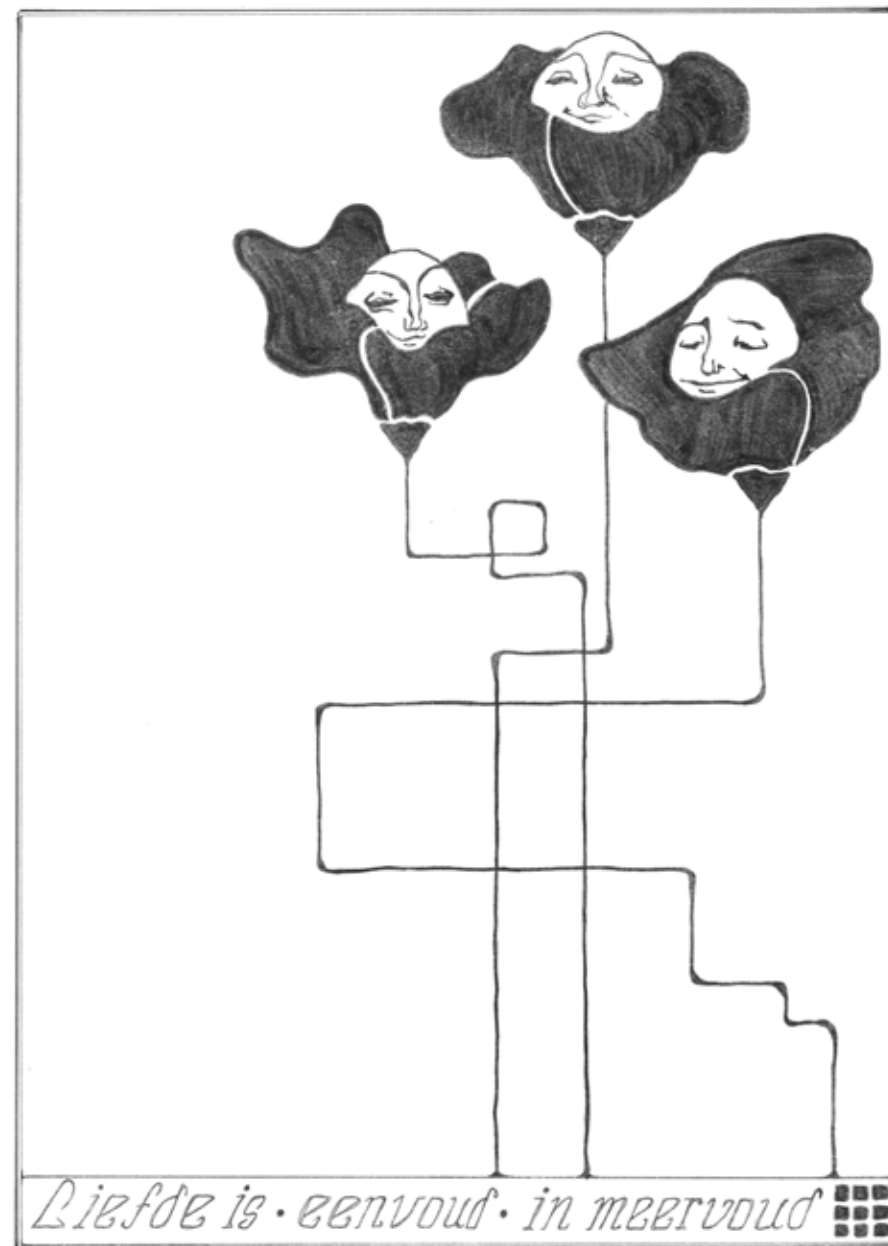
In juli van dit jaar heb ik een keuze gemaakt: ik heb, na bijna vier jaar monogamie, gekozen voor polyamorie. Ik kan me voorstellen dat de gemiddelde persoon die dit leest zich afvraagt waarom ik dit pad heb gekozen. Velen zullen waarschijnlijk veel vooroordelen hebben over polyamorie. Vandaar dat ik hierover wil vertellen – vooral over hoe dit pad mij als mens heeft veranderd.

Tekst door Elena Cornelisse, beeld door Ines James

Hoe raak je in zoiets verwickeld?

Uit de kast komen is niet makkelijk, maar al helemaal niet als je dat tijdens een relatie moet doen. Ik vertelde aan mijn vriend, met wie ik in een gesloten, monogame relatie zat, dat ik biseksueel ben. Hij was gelukkig ontzettend blij dat ik hem genoeg vertrouwde om dit te vertellen. In eerste instantie wilde ik niks doen met mijn ontdekte aantrekking tot vrouwen. Niet veel later vroeg mijn vriend me of ik hier geen interesse in had. Na lang nadenken, besloten we dat ik de vrijheid zou krijgen om, buiten mijn relatie met hem om, met vrouwen te daten. Ook hij was vrij om dit te doen. Dit was voor ons beiden echter niet succesvol. Online dating bleek niks voor mij te zijn en het is verrassend lastig als het op vrouwen aankomt. Hij ervaarde hetzelfde probleem.

Onze huidige vriendin hebben mijn vriend en ik via-via ontmoet. Nadat zij en mijn vriend een tijdje met zijn tweeën hadden afgesproken, besloot mijn vriend een date te organiseren met z'n drieën. Hij vermoedde dat onze vriendin en ik erg bij elkaar zouden passen. Dit bleek erg succesvol, al op de eerste date waren we verbaasd hoe harmonieus de interacties met elkaar voelden. Maar, aangezien wij drieën nooit iets hebben meegekregen over wat polyamorie is en hoe een relatie zou werken met meerdere mensen, wisten we niet hoe we dit aan moesten pakken. Er was dan ook veel twijfel of een polyamoreuze relatie wel geschikt zou zijn voor ons drietjes. Uiteindelijk, door veel ontwikkelde gevoelens, hakten we de knoop door: we zouden door het leven gaan als *throuple*, wat inhoudt: een relatie tussen drie mensen waarbij iedereen gelijk aan elkaar is. Dit noem ik expliciet omdat er ook andere vormen van polyamorie bestaan, bijvoorbeeld dat iemand een open relatie heeft en dat zijn partner de 'hoofdpartner' is en de rest daar 'ondergeschikt' aan is. Wat ik nooit had zien aankomen, is hoe deze relatie mij zou veranderen. Ik heb dan ook veel lessen die ik tot nu toe heb geleerd, die ik graag met jou, lieve lezer, zou willen delen.

Les 1: doorbreek de normen en waarden die de maatschappij je heeft aangepraat

Je komt de normen en waarden tegen waar je je hele leven in hebt genavigeerd en die je opeens niet meer kunt volgen. Neem bijvoorbeeld het concept 'jaloezie'. Over het algemeen wordt het geaccepteerd en normaal gevonden dat iemand in een monogame relatie jaloezie ervaart als diens partner flirtgedrag vertoont met een ander persoon, bijvoorbeeld. In polyamorie, van welke soort dan ook, is zodanige, overmatige jaloezie iets dat je eigenlijk niet kan hebben als je gezonde polyamorie wilt uitoefenen. Hoewel het zeker kan voorkomen dat iemand jaloezie ervaart, is het cruciaal in polyamoreuze relaties om het gesprek rondom jaloezie aan te gaan zodat grenzen kunnen worden vastgesteld. Ik kan slechts uit eigen ervaring spreken als ik zeg dat jaloezie zich tot op heden niet heeft voorgedaan. Deze realisatie was allesbehalve fijn omdat ik in mijn vorige, monogame, relaties, juist heel erg veel jaloezie ervaarde. Ik begon mij op een obsessieve manier af te vragen waarom ik geen jaloezie voelde. Moest ik dit wel voelen? Is er iets mis met mij dat ik dit niet voel? En vooral deze laatste vraag spookte veel door mijn hoofd, waardoor ik mijzelf begon aan te praten dat ik op een manier, onbewust, wel jaloezie móest zijn. Het idee dat jaloezie inherent hoort te zijn aan een relatie heeft erg veel schade toegebracht aan mijn mentale gezondheid. Het antwoord op waarom ik in deze relatie geen jaloezie voel, heb ik nog niet gevonden. Misschien dat het komt doordat ieder een gelijk 'aandeel' heeft in de relatie en dat in relaties waar er eenzijdig geflirt wordt, dit niet het geval is. Het is in ieder geval een thema dat aanzet tot nadenken en zelfreflectie.

Les 2: leer jezelf kennen om oprecht te kunnen zijn

Al vrij vroeg in de relatie kwam ik erachter dat ik een erg emotioneel onstabiel persoon ben. Dit is een vrij heftige claim om te maken over jezelf, maar ik kwam erachter dat ik mijn gevoelens niet op een gezonde manier kon verwoorden. Dit heeft te maken met hoe ik opgegroeid ben, maar dat praat het niet goed. Toen er een derde in de relatie tussen mij en mijn vriend trad, merkte zij dingen op die mijn vriend voor lief nam of waar hij gewend aan was geraakt. Je schrikt van jezelf. Het is ook zo dat het niet normaal is om emoties op te kroppen tot op het laatste moment, met het doel anderen niet te willen kwetsen met jouw emoties. Het is niet oké om emoties niet te uiten totdat je uitbarst, juist omdat je deze emoties opkropte, en je meer pijn teweegbrengt dan je in eerste instantie zou hebben gedaan als je jouw emoties direct had verwoord. En, nee: het is niet normaal om, als je boos wordt, de meest disproportionele scheldwoorden bij de hand te nemen omdat je je aangevallen voelt en jou aangeleerd is dat dit de enige manier is om van je af te bijten. Al snel kom je dan ook tot de realisatie: het is nu of nooit. Ik moet nu mijn gedrag veranderen, anders gaat een polyamoreuze relatie niet werken. Ik heb geleerd om niet emotioneel explosief te zijn en als er iets is, dit direct aan te kaarten.

Zo kom ik dan ook direct aan bij het thema van openheid en eerlijkheid. Als er één ding cruciaal is voor het in stand houden van een dergelijke relatie, is het wel openheid en eerlijkheid. Het is al lastig een monogame relatie te navigeren als één iemand blijft

‘Zet kunstmatig geconstrueerde verlangens aan de kant’

zitten met opgekropte emoties zoals woede, teleurstelling en schaamte, laat staan een relatie waarin meerdere mensen betrokken zijn. In tegenstelling tot wat veel monogame en traditionele mensen denken over polyamoreuze relaties, namelijk dat het vol met leugens, verborgen gevoelens en puur lust-georiënteerd zou zijn, is openheid en eerlijkheid het belangrijkste in een polyamoreuze relatie.

Les 3: zet geconstrueerde verlangens aan de kant

Mijn vriendin zei: ‘Heb je soms ook niet de beangstigende en pijnlijke realisatie dat je nooit de enige voor iemand zal zijn, als we deze relatie blijven voortzetten?’ Deze vraag pakte mij zo omdat het een gevoel uitsprak dat ik niet kon verwoorden.

Dit heeft enigszins te maken met niet handelen naar gevestigde normen en waarden en hoe hopeloos en ontvreemd je je voelt als je dit niet meer doet. Mijn vriendin en ik hadden het over de verloren droom van onze prins op het witte paard, iets wat mij goed bij is gebleven omdat het kleurt hoe normatief monogamie is. Direct gaven we beiden toe hoe raar het is om deze gedachte te hebben, want als je erover nadentkt, krijg je juist dubbel zoveel liefde dan een gemiddeld mens ontvangt. Het laat zien hoe diep het normatieve kader waarin je bent opgegroeid tot je door kan dringen.

Les 4: koop een agenda

Dates inplannen met één partner kan al lastig zijn als student. Probeer nu maar met twee partners niet alleen dates, maar ook gewoon normale afspraakjes om elkaar te zien in te plannen. In mijn polyamoreuze relatie zien wij elkaar zowel met z'n drieën als in tweetallen, wat coördinatie door onze wisselende en verschillende roosters erg lastig maakt. Je leert plannen, niet alleen van dates, maar ook het indelen van je studietijd. Een skill waar sommigen hun hele leven mee worstelen.

Les 5: leer je minder aan te trekken van wat anderen vinden

‘Dit is zeker niet iets goddelijks.’ ‘Heeft je vriend je hiertoe aangezet?’ ‘Ben je niet jaloers dat jouw vriend naar bed gaat met die chick?’

Maar één van de vragen die mij het best bij is gebleven van iemand aan wie ik had verteld dat ik in een polyamoreuze relatie zit: ‘Denk je niet dat polygamie voor mensen is die mentale problemen hebben?’ Haar vraag kwam voort uit haar eigen ervaring, namelijk dat zij ziet dat mensen die een vorm van polyamorie uitoefenen, mentale problematiek vertonen. Dit vond ik zelf een best lachwekkende vraag. In elke type relatie kun je mentale problemen hebben, of dat nou komt door gebeurtenissen uit het verleden of door de relatie waar je in zit. Waar zij, denk ik, op doelde, is dat mensen die onbekend zijn met polyamorie of zelfs zodanig hatelijk omgaan met polyamorie, dat hun gedrag als ‘polyfobisch’ kan worden bestempeld, polyamorie associëren met veel bedrog en stiekem gedrag. Ik denk dat ik hierboven al genoeg heb toegelicht dat mijn ervaring het compleet tegenovergestelde is. Wat ik in ieder geval wil illustreren is dat voor polyamorie hetzelfde geldt als voor monogamie: het is wat je er zelf van maakt. En ik denk dat beide relatietypen, als je wilt dat je ze gezond uitvoert, eerlijkheid en openheid vereisen met alle partners onderling.

Dit is overigens een opmerking van iemand die oprechte interesse toonde. Ik heb helaas, ook van familieleden, niet altijd het begrip ontvangen dat ik verlangde. En dat doet gewoon ontzettend veel pijn. Het deed mij denken aan toen ik uit de kast kwam als biseksueel en hoe moeilijk sommigen het vonden om te accepteren dat ik niet verward was en niks verzong voor aandacht. Polyamoreus zijn is een nog minder geaccepteerd concept, wat onbegrip en haat in de hand werkt.

Misschien dat dit voortkomt uit het feit dat mensen al snel denken aan trio's en orgies, als de term polyamorie wordt genoemd. Maar dit is misschien 1% van de onontdekte ijsberg van de polyamorie. De meeste mensen in een serieuze polyamoreuze relatie, van welk type dan ook, stoelen op liefde voor elkaar. Maar al zou het niet draaien om een serieuze relatie: wat maakt het uit wat jij in je slaapkamer doet? Wat ik echt bizar vind, is dat er soms hatelijker met consensuele non-monogamie wordt omgegaan dan met vreemdgaan. En ondanks al deze sociale en maatschappelijke chaos, moet je een weg door deze chaos zien te banen.

Hoe ga je verder?

Het pad van polyamorie is eentje waarop veel obstakels de weg versperren, vaak je evenwicht terug gevonden moet worden. Soms dwaalt iemand van het pad af door emoties zoals onzekerheid, jaloezie en angst. Uiteindelijk kom je elkaar weer tegen. Wat je op dit pad houdt, is liefde. Er zit toch wel een vleugje magie in hoe liefde zoveel teweeg kan brengen.

Ik wil echt geen cliché uithangen maar: *the road less travelled* blijkt toch het verschil gemaakt te hebben. Het gekozen pad heeft mijn hele leven op z'n kop gezet – op de beste manier die ik kan wensen. ▲

HELP, IK HEB SCHURFT!

Schurft, wie kent het niet? Om mij heen hoor ik vaak dat het zoveelste studentenhuus last heeft van schurft en vraag ik mij af wanneer ik aan de beurt ben. Maar wat is schurft? Deze vraag is te beantwoorden als je het RIVM raadpleegt, maar om het lezen van deze informatie iets leuker te maken heb ik deze voor jullie verhalend geschreven.

Tekst door Phoebe Meekel, beeld door Anne Mörcke

Dus, wat is schurft?!

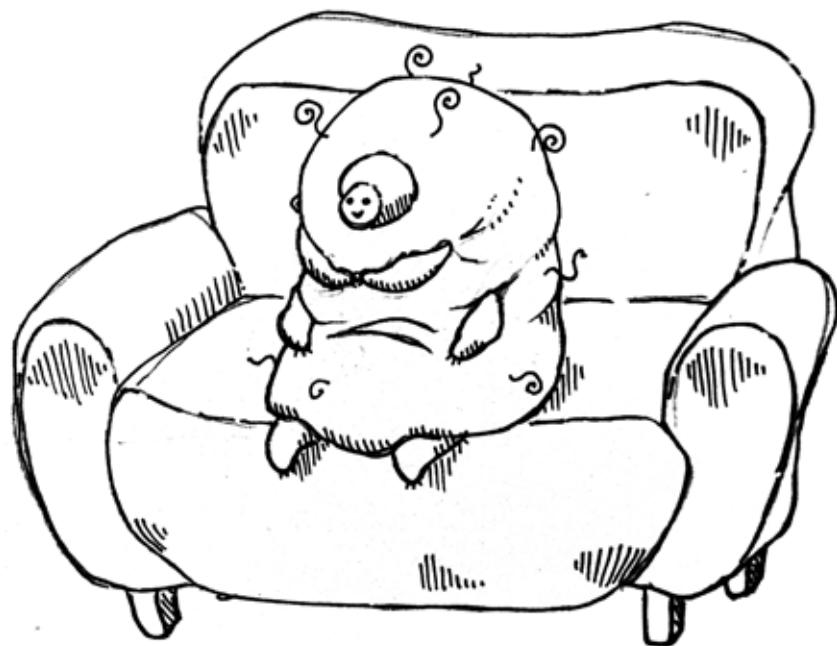
Schurft, ook wel scabiës genoemd, is een besmettelijke huidaandoening die onze vriendin de schurftmijt veroorzaakt. Ze heeft een ovaal, wit lichaampje met acht poten. Haar rug is bedekt met een deken van stekels en borstels, die de mijt helpt om paden in de oppervlakte van jouw huid te graven. Ze is ongeveer zo groot als een korreltje keukenzout – kleiner dan 0.5 millimeter. Eenmaal onder de microscoop zal ze vriendelijk naar je zwaaien, want ze is blij met jouw huid als woonomgeving. Sterker nog, ze besluit er te blijven tot haar dood en dit kan vier tot zes weken duren! In de aangelegde gangen die ongeveer 1 centimeter onder de bovenste laag van je huid zitten, legt de mijt haar eitjes die na drie dagen zullen uitkomen. De mijtbaby's verlaten hun geboorteplaats om na twee weken ergens anders in jouw huid gangen te graven, waarin zij dan weer eitjes gaan leggen.

Hoe weet ik of ik schurft heb?!

Aangezien er geen riolering voor deze wezens is aangelegd in jouw huid, doen ze hun behoeftes in de aangelegde gangen. De mijten en hun uitwerpselen worden als lichaamsvreemde stoffen geïdentificeerd door jouw immuunsysteem, dat daaropvolgend een immuunrespons in gang zet. Hierdoor ontstaat er jeuk, irritatie, roodheid en zwelling in de huid. De jeuk kan overal op je lichaam voorkomen en is er vooral 's nachts wanneer je onder de dekens probeert te slapen, omdat het dan warm is en daar houden de mijten van. Je kan zien dat je huid geïrriteerd is doordat je rode bultjes of schilfers traceert op de handpalm, op de voeten, tussen de vingers, polsen en geslachtsdelen. Zelfs de gangen zijn soms te zien als rode streepjes in de huid!

Hoe kom ik aan schurft?

Schurft wordt overgedragen via direct huidcontact met een persoon die schurft

‘Wanneer je haar ziet met de microscoop zal ze vriendelijk naar je zwaaien, want ze is blij met jouw huid als woonomgeving’

heeft of besmet materiaal. De mijten kunnen namelijk wel drie dagen buiten de huid leven en soms zelfs langer, mits het warmer dan 18 °C is. Al bij langer dan een kwartiertje lepeltje-lepeltje liggen met een schurftpatiënt loop je risico.

Hoe kom ik van ze af?!

De schurft is te behandelen met een crème, genaamd permetrine, die de schurftmijten doodt. Dit middel smeet je op je huid, en dan ook echt o-ve-r-al. Je voeten, uitwendige geslachtsdelen, je oksels, tussen je tenen en vergeet niet je bilspleet. Vraag een genereuze vriend of vriendin of die je rug wil insmeren, maar vertel deze wel dat die wegwerphandschoenen moet dragen! Je kan ook pillen (ivermectine) slikken, maar deze moeten voorgeschreven worden door je dokter.

Tot slot moet je alle textiel die je de afgelopen drie dagen hebt aangeraakt (denk aan kleding en beddengoed) verzamelen met

wegwerphandschoenen en wassen op 60 °C. Wat je niet kunt wassen, doe je voor drie dagen in een afgesloten vuilniszak in een ruimte die tussen de 18 °C en 20 °C is. De hele behandeling en het schoonmaken van deze stoffen moet je nog een keer herhalen. En voila, je bent schurftmijt-vrij! Vergeet niet om je seksuele partners en huisgenoten hierover in te lichten, want zij zullen hetzelfde behandingsproces moeten doorstaan, ook al hebben zij geen klachten. Als de jeuk aanhoudt, raadpleeg dan weer de arts, want je kan dan een herinfectie hebben opgelopen.

Dit stukje tekst is echter niet voldoende om jezelf te diagnosticeren met schurft of jezelf hiertegen te behandelen. Voor meer informatie verwijs ik je naar de website van het RIVM, en raadpleeg ik je om vooral je huisarts te bellen als je denkt dat de schurftmijten een feestje viëren op je huid. ▲

Met Lukes naar Libanon: machts-analyse op basis van artikel 534.

In Libanon kan de LHBTIQ+ community relatief openlijk hun identiteit tonen. Al kan dit nog steeds gevaarlijk zijn vanwege artikel 534. Op grond van artikel 534 heeft de politie het recht locaties binnen te treden en mensen op basis van hun identiteitsuiting op te pakken. De wet is de afgelopen jaren aangekaart door politici. Een conflict ontvouwt zich waarin de drie dimensies van macht – zoals uiteengezet door de Britse politicoloog en socioloog Stephen Lukes – waarneembaar zijn.

Tekst door Maartje Stam, beeld door Lesine Möricke

Artikel 534

Artikel 534 van het Libanese Wetboek van Strafrecht is een bepaling die dateert uit 1943, tijdens het Franse protectoraat-tijdperk. Het valt onder de sectie ‘misdaden tegen de openbare zeden en de goede zeden’ en verbiedt ‘geslachtsgemeenschappen die in strijd zijn met de natuurlijke orde’. In de praktijk wordt dit artikel vaak gebruikt om homoseksuele activiteiten te criminaliseren, maar de precieze inhoud van de wet blijft vaag. Een gebeurtenis uit januari 2020 laat zien hoe ingewikkeld het is om mensen te vervolgen op grond van artikel 534. Een rechter Peter Germanos had tot twee keer toe geweigerd een aanklacht in te dienen wegens ‘homoseksueel gedrag’ van een soldaat, die betrap werd op contact met vier andere soldaten via de (officieel illegale) homodating-app Grindr.

Germanos stelde dat hij seksuele relaties zonder wederzijdse toestemming, van welke aard dan ook, zou vervolgen. De aantijgingen van toenmalige minister van defensie Elias Abou Saab legde hij naast zich neer, omdat de mannen wel toestemming hadden gegeven. Daarmee ging Germanos in tegen de instructies van Abou Saab. Hij benadrukte tot slot dat dit incident aantoont hoe dringend het is om het verouderde wetboek van strafrecht te hervormen. De huidige wet omschrijft namelijk niet duidelijk genoeg wat ‘seksuele activiteit tegen de natuur’ precies inhoudt. Met dit vonnis sloot hij de zaak. Dit voorbeeld is slechts een van een reeks beslissingen van Libanese rechtbanken in de afgelopen jaren, waarbij aanklachten wegens homoseksualiteit zijn afgewezen.

Politieke strijd in de eerste dimensie

Desalniettemin geldt artikel 534 nog steeds in zijn vage vorm en loopt een grote groep mensen nog steeds de kans vervolgd te worden vanwege hun seksualiteit. Een groep politici heeft daarom gepoogd af te komen van deze wet in de afgelopen jaren. In deze politieke activiteiten zien we de eerste dimensie van macht terug van Stephen Lukes.

Lukes beschrijft de eerste dimensie van macht als een macht die opkomt tijdens een waarneembaar conflict tussen meerdere partijen in het politieke besluitvormingsproces. Elke partij streeft haar subjectieve belangen na en probeert de uiteindelijke beslissing in het conflict te nemen, zodat de andere partijen doen wat ze anders niet zouden doen. Belangrijke aspecten van de eerste dimensie zijn het duidelijk waarneembaar gedrag en de resultaten van het besluitvormingsproces die tonen wie de macht uitoefent.

In Libanon probeert de Kateab-partij artikel 534 af te schaffen. Een lid van de partij, genaamd Elias Hankach, verklaart openlijk: “We willen de wet veranderen en de criminalisering van LHBTIQ+-mensen afschaffen. Het is het minste wat we kunnen doen wanneer we deze verouderde wetten zien, die niet passen bij de realiteit van 2019.” De wil om deze wet af te schaffen, maakt de politieke positie van Hankach en zijn partij duidelijk. Helaas is de verklaring van de partij niet in overeenstemming met het standpunt van een meerderheid in het parlement. Als gevolg daarvan werd de wet in 2019 niet ingetrokken. De werkelijke macht lag niet bij de partij van Hankach, maar eerder bij de andere partijen die hun politieke standpunt oplegden door middel van mogelijke straffen voor de samenleving, zoals beschreven in het dit artikel.

Religieuze ontmoediging en politieke agenda in de tweede dimensie

Een andere poging om de wet af te schaffen vond plaats in juli 2023. Negen parlementsleden stelden in een wetsvoorstel voor om artikel 534 te schrappen. Als reactie op dit voorstel hebben verschillende religieuze autoriteiten een online intimidatie-campagne gestart tegen deze parlementsleden. Dat leidde tot het intrekken van een handtekening van een van de senatoren. Intimidaties na protesten tegen artikel 534 komen vaker voor, omdat de islamitische en christelijke instellingen in Libanon enkel heteroseksualiteit accepteren. Deze intimidaties leiden ertoe dat politici uit angst het onderwerp vermijden, waardoor het onderwerp de politieke agenda niet haalt.

Uit deze inspanning van 2023 komt de tweede dimensie van macht naar voren. Lukes beredeneert dat deze tweede dimensie gaat over het vormen van de politieke agenda, gebaseerd op subjectieve belangen. Het vormen van de politieke agenda en zo de confrontatie aangaan, kan zowel openlijk als achter gesloten deuren plaatsvinden. Een kernterm in deze dimensie van macht is ‘nondecision-making’: het doelbewust onderdrukken of elimineren van veranderingsverzoeken voordat ze de politieke arena überhaupt kunnen betreden. In 2023 zijn het de religieuze instellingen die middels intimidatie de senatoren onder druk zetten, waardoor de instituten de politieke agenda vormen. Deze keer vond deze intimidatie openlijk op internet plaats, maar het kan dus ook verkapt plaatsvinden.

Maatschappelijke normen in de derde dimensie

De derde dimensie van macht gaat verder dan de eerste twee dimensies. Waar de eerste dimensie te maken heeft met openlijk en waarneembaar gedrag en conflicten, en de tweede dimensie zich richt op het vormgeven van de agenda, richt de derde dimensie zich op het beïnvloeden van de meningen van individuen en groepen in de samenleving. Deze beïnvloeding van (maatschappelijke) ideeën gebeurt door de controle over narratieven en het kaderen van de werkelijkheid, zonder dat mensen zich ervan bewust zijn.

In het geval van de Libanese bevolking wordt de sociaal-politieke identiteit bepaald door hun religieuze sekte. Libanon is sterk sektarisch en dit dringt door tot instituties. Dit versterkt bestaande ideeën omtrent identiteit en belemmert de opkomst van alternatieven. Religie speelt een prominente rol in deze sekten. De religieuze instellingen zijn overheersend tegen de LHBTIQ+-gemeenschap, wat mogelijk de reden is dat de meerderheid van de burgers (60%) de gemeenschap niet steunt. Dus, in dit voorbeeld over Libanon kan de religieuze ideologie van de sekten worden beschouwd als de derde dimensie van macht.

Het spel van macht in het kort

Kortom, de situatie rond artikel 534 is een voorbeeld waarin alle drie dimensies van macht in hun eigen domein en met hun eigen kenmerken - zoals uiteengezet door Lukes - zichtbaar worden. Zo hebben we de eerste dimensionale weergave van macht. Een partij wil het artikel afschaffen, de andere partijen niet. De wet is nog steeds niet ingetrokken, wat betekent dat de macht nog steeds bij de partijen ligt die het artikel willen behouden. Daarnaast wordt duidelijk dat bij de tweede poging om het artikel af te schaffen, religieuze instellingen hun tweede dimensie van macht gebruiken om mensen te intimideren, zodat senatoren van gedachten veranderen en dit onderwerp van de politieke agenda schrappen. Tot slot, de derde dimensie van macht. Lukes' derde dimensie onthult het diepgewortelde sektarisme in Libanon, waarbij de identiteit van burgers wordt gevormd door hun sekten en de bestaande machtsstructuren in stand worden gehouden. Religie speelt een centrale rol in de publieke steun voor Artikel 534.

In de schaduw van artikel 534 in Libanon wordt een complex spel van macht gespeeld, waarin politieke strijd, religieuze ontmoediging en maatschappelijke normen samenkomen. Het Libanese voorbeeld illustreert het voortdurende gevecht tussen degenen die verandering nastreven en de diepgewortelde krachten die de status quo handhaven. Het is een herinnering dat vooruitgang niet alleen afhangt van het veranderen van wetten, maar ook van het uitdagen van diep ingebedde overtuigingen en structuren die de fundamenten van macht vormen. ▲

Het eigen leven als literair meesterwerk

Je eigen pad als literatuur. Ontzettend veel schrijvers gebruiken hun eigen levensverhaal als grootste inspiratiebron. Denk aan Charles Bukowski, Annie Ernaux en Karl Ove Knausgård, maar ook aan Nederlandse schrijvers zoals Lale Gül en Pieter Waterdrinker. Wat is autofictie en waarom gaan veel schrijvers voor dit genre?

Tekst door Riccardo Tosellini, beeld door Romy Veeken

In 1977 schreef Serge Doubrovsky de roman *Zoon* en hij bestempelde het als de eerste autofictie ooit. Sindsdien hebben vele schrijvers zijn stijl gevolgd. Autofictie staat minder dicht bij de waarheid dan een autobiografie. De auteur speelt met details en technieken voor een boeiende fictieve vertelling. Denk bijvoorbeeld aan spelen met dialogen, stilistisch taalgebruik en niet-chronologische vertelwijzen. De schrijver van het verhaal is niet onzichtbaar, maar neemt juist de rol van hoofdpersoon of verteller in. In plaats van dat er naar een universele waarheid wordt gezocht, omarmt de schrijvers vaak hun persoonlijke blik en vooroordelen. Sommigen zien autofictie als niets meer dan een egotrip en anderen juist als een waardevolle kans om een onbekend perspectief op het leven te ontdekken.

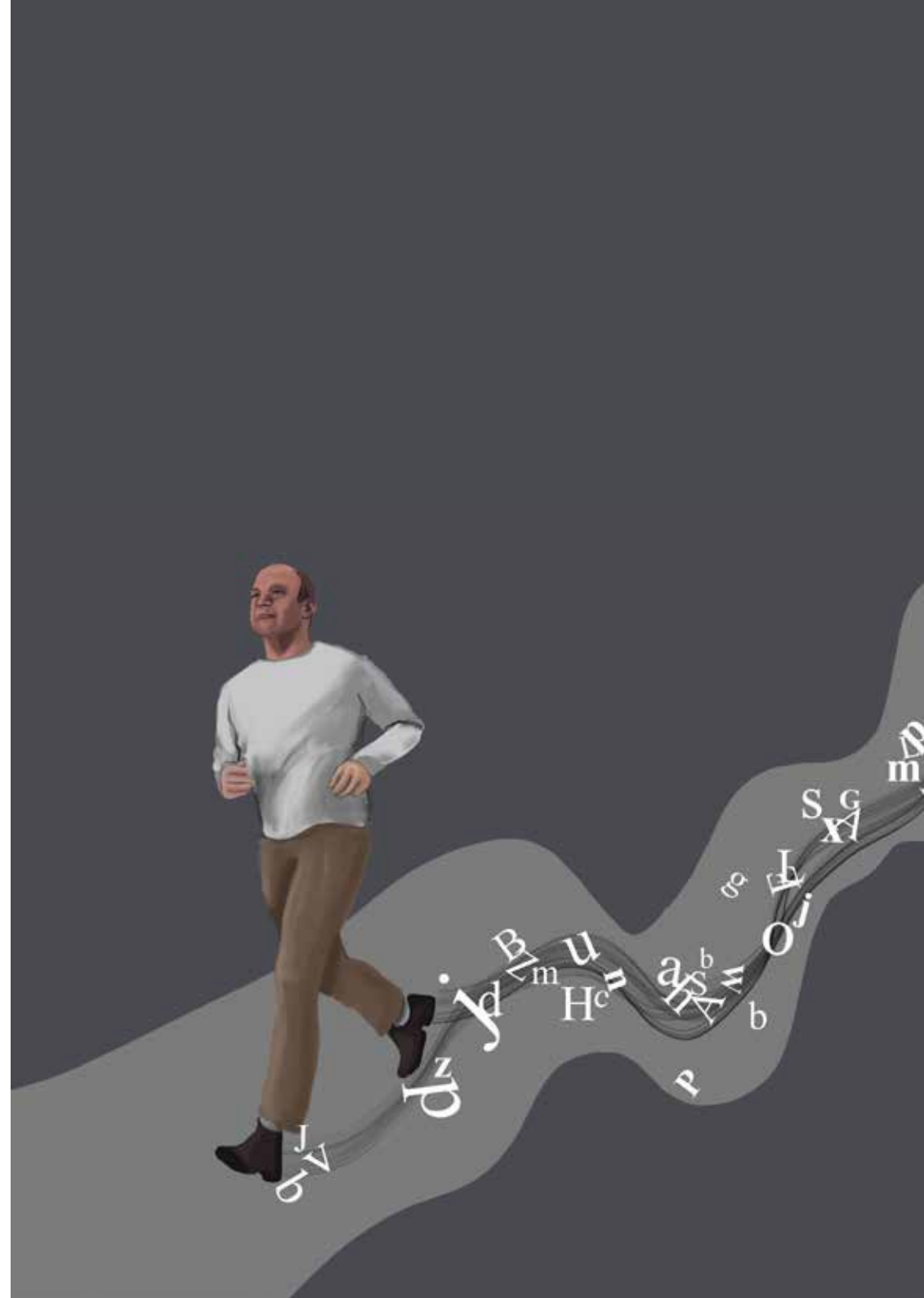
Observatievermogen en verbeelding

Het voordeel van autofictie is dat de schrijvers hun hoofdpersoon (zichzelf), vrienden en familie en omgeving vaak al langdurig kennen. Er zit dus veel inspiratiemateriaal in de hoofden van schrijvers

voor treffende beschrijvingen en karakterisering. Ook kunnen de verhalen over de avonturen van de schrijver zelf gaan, zoals in *De correspondent* van Waterdrinker.

Door het ontwikkelen van een scherp observatievermogen merk je niet alleen de vele, fascinerende manieren waarop mensen zich uiten, maar zullen ook ineens op straat allerlei figuren opvallen die als inspiratiebron kunnen dienen voor een verhaal. In het dagelijks leven kunnen namelijk veel intrigerende verhalen zich voor je eigen neus afspelen. De vijftiger die op een parkbankje zijn biertje in een flesje ice tea giet, kan zo een functionerende alcoholist zijn, die op werk graag onopvallend wil drinken. De eenzame bejaarde die in de bus aan iedereen zijn stoel aanbiedt, terwijl de bus halfleeg is, heeft misschien een sterke behoefte aan het ontvangen van een glimlach als bevestiging van zijn bestaan.

Autofictie kan een goede oefening zijn om realistisch schrijven onder de knie

te krijgen, zodat de mogelijke overstap naar geloofwaardige fictieve vertellingen makkelijker wordt. In de tekenkunst wordt ook aangeraden om eerst realistisch te leren tekenen, voordat de overstap wordt gemaakt naar een meer abstracte stijl, mocht dat de wens zijn. Bij autofictie neigen schrijvers bij wijze van spreken onder andere de mensen en locaties die zij al kennen na te tekenen, terwijl bij fictie vaker de personages en locaties een mengelmoes zijn van echte mensen en plekken.

Een veelvoorkomend verschil tussen fictie en autofictie is ook dat de hoofdpersonages in fictieverhalen niet noodzakelijk dezelfde meningen en levensvisie hoeven te hebben als de schrijvers zelf en de gebeurtenissen altijd compleet verzonnen kunnen zijn. Dit geeft schrijvers veel creatieve vrijheid en ruimte voor hun verbeelding. In autofictie komen ook bestaande mensen voor waarbij de schrijvers vaak de behoefte hebben om die accuraat te beschrijven. Autofictie geeft de schrijvers wel een grotere houvast over het verloop van het verhaal, terwijl bij fictie eerder de hele structuur van het verhaal wordt verzonnen.

Zelftherapie of een verhaal voor de lezer

Schrijven heeft voor veel mensen een therapeutisch effect. Door hun ervaringen op papier te zetten, kunnen die momenten beter emotioneel verwerkt worden. Zeer persoonlijke verhalen maken het voor schrijvers wel lastiger om met een objectieve lens naar hun verhaal te kijken. Een persoonlijke gebeurtenis kan een sterke emotionele reactie oproepen bij de schrijver, maar voor een lezer die er geen

persoonlijke band mee voelt, kan die ervaring heel anders zijn. Ik vermoed wel dat de schrijvers met een meer objectieve blik naar hun werk kunnen kijken als er aardig wat tijd zit tussen de gebeurtenis en het opschrijven ervan. Een schrijver kan de gebeurtenis dan makkelijker relativeren.

De Vlaamse schrijver Dimitri Verhulst gebruikt met zijn boek *De helaasheid der dingen* een interessante methode om meer afstand tot zichzelf te creëren. In het boek is Dimitri op volwassen leeftijd de verteller, terwijl hij in het grootste gedeelte van het boek een kind is. Dit geeft het boek bovendien een tweede laag, omdat de verteller het vertelde verhaal in perspectief kan plaatsen met de rest van zijn leven.

Een superspannend verhaal over een supersaai leven

Autofictie kan zich afspelen in een brave Vinex-wijk of tijdens een belangrijk historisch moment. Wat er, denk ik, toe doet, is dat het verhaal iets zegt over de maatschappij waarin we leven aan de hand van sociale, politieke en economische thema's. Als het alleen gaat over de worsteling van de hoofdpersoon met zijn emotiehuishouding, kan de lezer zich afvragen waarom het verhaal eigenlijk verteld wordt. Ik denk bijvoorbeeld dat veel lezers van de boeken van schrijfster Annie Ernaux houden, omdat zij onder andere haar levenservaringen in het kader van gender en klasse plaatst. Bukowski doet dat ook met zijn boek *Ham on Rye*. Dit verhaal speelt zich af tijdens een specifieke fase van zijn jeugd, die onder andere gaat over de gevolgen van het opgroeien in een disfunctionele familie

en zijn desillusie over de American Dream.

Het dagelijkse leven op een mooie manier op kunnen schrijven, wordt ook als een prijswaardige vaardigheid beoordeeld door veel schrijvers. Wat voor de schrijver alledaags kan aanvoelen, kan voor een ander juist heel bijzonder zijn. De intieme kijk die autofictie biedt in het leven van iemand van een ander geslacht, tijdperk of andere cultuur, kan de lezer tot nieuwe inzichten brengen.

Moet ik als vriend of familielid van een schrijver bang zijn?

Doodsbang. Alles wat je tegen schrijvers zegt, zal tegen je gebruikt worden. Het stereotype dat schrijvers introvert van aard zijn, is een mythe. Autofictie-schrijvers worden simpelweg door hun sociale kring uit angst vermeden. De personages in hun verhalen dienen ook als vervangende vrienden, gebaseerd op de echte die hen in de steek hebben gelaten. De hoofdletter 'L' van Literatuur staat ook voor loser, nietwaar?

Zo hebben Knausgård en Gül flinke consequenties ondervonden door de publicatie van hun werk. Sommige familieleden van Knausgård hebben het contact met hem verbroken. Gül overkwam hetzelfde en ze kreeg ook te maken met bedreigingen. Het is dan ook niet vreemd dat sommige schrijvers liever onder een pseudoniem willen schrijven. Tegelijkertijd is het knap als een boek een publieke discussie kan ontketenen over gevoelige onderwerpen. De controversen en het publieke debat nodigen mensen uit om over belangrijke kwesties stil te staan.

Conclusie

Autofictie biedt schrijvers de kans om zeer persoonlijke verhalen te schrijven zonder het droge formaat te hoeven gebruiken van een dagboek, autobiografie of memoires. Schrijvers worden altijd beïnvloed door hun eigen leven, maar bij autofictie maken zij duidelijk dat hun werk niet los staat van henzelf. Eigenlijk posten miljoenen mensen dagelijks autofictie op sociale media, maar autofictie-schrijvers durven meer ook de minder mooie kanten van zichzelf en anderen te laten zien. Belangrijker dan de persoonlijkheden van de schrijvers is dat hun boeken boeiend zijn. Er is niet maar één manier om een mooi verhaal te vertellen. Zolang niet iedereen dezelfde formule gebruikt, blijft het interessant om af en toe over de persoonlijke perikelen van een schrijver te lezen. ▲

Runner's high, bakfiets-hockey- moeders en flammkuchen

Tekst door Sophie Meijer, beeld door Lesine Müricke

Af en toe kan ik best een dagdromer zijn. Of ik nou door de stad loop of in de bus zit, mijn gedachten dwalen al heel snel af van de werkelijkheid. Ook tijdens het hardlopen gaan mijn gedachten alle kanten op. Als spaghetti komen mijn gedachtenlierten soms met elkaar in de knoop, zeker tijdens het hardlopen.

De laatste paar maanden probeer ik mezelf weer helemaal te focussen op hardlopen. In plaats van drie à vier keer per week in de sportschool te staan tussen alle net iets te gespierde mannen, trek ik weer wat vaker mijn hardloopschoenen aan en ren ik een standaardroute tussen de weilanden door. Erg fijn als je de hele dag in de drukke stad bent geweest en je even een beetje overprikkeld bent. Gedachten op nul en rennen maar!

Maar mijn gedachten gaan meestal niet op nul. Sterker nog: ze gaan eigenlijk altijd op honderd. Mensen zeggen weleens dat er veel ideeën tot hen komen als ze onder de douche staan, tijdens

een momentje helemaal voor zichzelf. Dat is hardlopen voor mij. Ik heb de afgelopen tijd mijn hardloopedachten opgenomen met de opnamefunctie op mijn telefoon en zet ze nu op papier. Misschien ietwat persoonlijk, maar het levert erg hilarische en supermooie momenten op.

'Maandagochtend. Het is koud, maar het zonnetje schijnt eindelijk een beetje. Perfecte omstandigheden om te gaan rennen!' Tijdens mijn eerste kilometer dacht ik: 'Shit, het valt me vandaag eigenlijk best wel zwaar. Misschien maak ik er vier kilometer van in plaats van zes. Ja, ik ren er wel vier, dan gaat het vast ook beter.'

'Mensen zijn altijd zo lyrisch over die *runner's high*: je passeert een grens waardoor de lichamelijke inspanning ineens niet meer zo zwaar, maar juist fijn aanvoelt... Nou? Waar blijft 'ie?'

'Spongejonge, wat ga ik eigenlijk langzaam. Dit kan beter. Ik ga proberen een halve minuut per kilometer sneller te rennen.'

'Ik voel een klein steekje in mijn scheenbeen. O wee als ik weer scheenbeenvliesontsteking oploop.'

'Wat had ik morgen nou op de planning staan? Ik werk tot vijf uur. En dan...? Ohja, uit eten. Shit, ik moet wel nog boodschappen doen, want ik heb bijna niks in huis voor vanavond. Misschien kan dat vanmiddag wel even.'

'Daar is ie, de runner's high! Ik loop op wolpjes!'

De podcast die ik luisterde tijdens dit rondje was *Ellen & Naomi: Super Sunday*. Afl levering *Wegpiraten & hockeymoeders*. 'Haha, ik ben tijdens het rennen hardop aan het lachen door deze podcast. Ik rende net langs een moeder op een bakfiets, wat eigenlijk heel typerend is voor deze aflevering. Zou ik later

een hockeymoeder worden op een bakfiets? Zou ik schreeuwend langs de lijn staan om de kleintjes aan te moedigen?

'Shit, bruine vlek op m'n schoen. Bruine vlek op mijn spierwitte schoen!'

'Vier kilometer gedaan. Gaat best lekker nu. Oh, ik dacht net trouwens ineens aan flammkuchen. Dat kan ik binnenkort wel weer eens eten. Fijn dat ik dit nu opneem: dan vergeet ik het niet. Nou... ik doe toch maar die zes kilometer.'

'Ik heb nog zoveel ongelezen boeken liggen thuis. Ik koop altijd boeken, terwijl ik weet dat ik er eerst nog vier wil lezen voordat ik aan die nieuwe begin.'

'Soms zie je echt aan de natuur dat het koud is. Ik sta nu even stil, omdat het hier eigenlijk supermooi is en ik eventjes om mij heen wilde kijken. Ik ben eigenlijk best blij dat ik aan de rand van de stad woon, want je kunt niet overal in Amsterdam zomaar de weilanden in rennen. En die kou doet dan toch ook weer iets met het landschap. Ik hou écht van de herfst en de winter.'

'Ik zie de brug. Dat is een teken dat ik bijna op vijf kilometer zit. Die laatste kan er nog wel bij. Bijna thuis, bijna thuis! Dan ook meteen een boodschappenlijstje maken.'

Het was koud, het was zwaar in het begin, maar ik heb het wel gedaan. Met zes kilometer in de benen begin ik aan mijn dag. En wat heb ik geleerd? Een rondje hardlopen is niet het beste moment om je weekplanning door te nemen, maar wel erg goed voor zelfreflectie en om na te denken over wat de toekomst eventueel zou kunnen brengen. En die flammkuchen, die staat genoteerd. ▲

HOE IK MIJN GELOOF IN EEN WIJZE QUOTE VERLOOR

Afgelopen zomer ging ik met mijn ouders wandelen in Normandië. Ik genoot enorm van de verstrekkende uitzichten en het geluid van het ritselende gras. Het deed me denken aan een tegeltjeswijsheid: 'Het leven is als een pad om van te genieten'. Tijdens deze vakantie viel mijn romantische beeld van deze uitspraak echter op brute wijze in duigen.

Tekst door Dominique Seelen, beeld door Winonah van den Bosch

Na wat gesnuffel in verschillende wandelboekjes, besloten mijn ouders en ik op donderdag een wandeling nabij Neufchatel-en-Bray (een Frans geitenkaasdorpje) te maken. Het zou een wandeling van 8 kilometer worden – niet te lang, niet te kort. We begonnen de route en volgden netjes de weg zoals die aangegeven stond in het boekje. Waar op het kaartje een bocht stond, boog onze weg ook af, dus we dachten: *no worries, we're on track*.

Na een aardig stukje wandelen begonnen we – zoals we dachten – aan onze weg terug richting Neufchatel. Onderweg begroette een Franse boer ons, die ons na het zien van onze nieuwsgierige blikken een rondleiding gaf op zijn erf en ook meteen zijn hele levensverhaal vertelde. Na deze *happening* vroeg hij ons waar we heen gingen. We lieten hem de route zien op de kaart. Na wat gemompel en gemor zei hij: *'Vous voulez arriver à Neufchatel? Ah non, mais nous ne sommes pas du tout près de Neufchatel!'* (Jullie zijn totaal niet in de buurt van Neufchatel!) Toch een tegenvaller als je denkt over de helft van je wandeling te zijn. Maar hij stelde ons gerust: de eerste afslag links, dan gelijk rechts en dan zouden we Neufchatel vanzelf zien liggen.

Met nieuwe moed liepen we in het vroege middagzonnetje verder. Toch verdwaalden we na enige minuten weer en vroegen daarom een tweede Franse boer om raad. Onze verstrooide gezichten spraken waarschijnlijk boekdelen, want nog voor we hem naar de weg konden vragen, vroeg hij of we Neufchatel zochten. Hij vertelde dat we zéker niet de weg moesten volgen die we aan het lopen waren – die zou nog 10 kilometer zijn, en dus een langere afstand dan de hele wandeling die we überhaupt wilden maken.

We moesten terug, dan rechts en dan zou het nog 2 kilometer zijn tot aan de stad. Wij blij: toch nog niet zo ver afgedwaald als we dachten.

Het plan van de tweede boer leek te werken, totdat we uitkwamen op zo'n autoweg waar die Fransen als debielen overheen rijden en waar je alleen een berm met van dat uitgedroogd prikgras naast hebt. Toen we op nog geen meter afstand van de weg stonden, hield ons wandelpad op. We leken maar één optie te hebben om Neufchatel te bereiken: in de prikberm lopen, langs de autoweg. Hoewel we als 'echte' wandelaars fel tegen het gebruik van Google Maps zijn, besloten we toch even vals te spelen om te checken of er echt geen andere route was. We openden de app en wat bleek: we waren helemaal niet 3 kilometer verwijderd van Neufchatel, maar 8 kilometer! En nee, er was geen andere optie dan ons een weg te banen door de stekelige berm, hijgend door de damp van de uitlaatgassen.

Na ons behoorlijk opgelicht gevoeld te hebben door de o zo vriendelijke Franse boeren, begonnen we aan onze autoberm-tocht. Al snel glommen er druppels zweet op onze voorhoofden (het was inmiddels al boven de 33 graden) en kleurden onze benen rood door het kriebelende gras. Ons water was al op en eten hadden we ook niet meer. Daarnaast werkte het beeld van de voorbijzoevende auto's tot aan de horizon ook niet echt bemoedigend. Na elke bocht die we maakten, hoopten we een glimp op te kunnen vangen van de kerktoeren van Neufchatel in de vallei. Maar waar we ook keken, er was nergens een teken van leven.

Ik bespaar jullie verdere details, maar uiteindelijk liepen we nog tweeënhalf uur totdat we Neufchatel bereikten. We hadden in totaal 18 kilometer gelopen. Nadat we de auto hadden gevonden, lagen we alle drie voor pampus in onze stoelen. Hoewel er geen zinnig woord meer uitkwam, waren we het er wel over eens dat dit waarschijnlijk is hoe het voelt om op het randje van de dood te leven.

Diezelfde dag aten we 's avonds bij vrienden die ook in Normandië aan het vertoeven waren. Toen ik de eerste de beste stoel had gevonden om op te crashen, lag op de tafel naast mij het boek *Mindset* van Michael Pilarczyk. Hopend op een quote die mijn spierpijn zou doen verzachten en mijn levensvreugde weer wat zou aanwakkeren, opende ik het boek. De quote die ik las ging zo:

'Het mooie van vertrekken
Is dat je altijd weer kan terugkeren
Eerst droom je van het vertrek,
Daarna van de reis,
Om vervolgens te verlangen
Naar het terugkomen op de plek
Vanwaar je bent vertrokken.
Geniet van de droom,

'WAAR OP HET KAARTJE
EENBOCHTSTOND, BOOG
ONZE WEG OOK AF, DUS
WE DACHTEN: NO WOR-
RIES, WE'RE ON TRACK'

Geniet van de reis,
Geniet van de thuiskomst,
En ontdek dat je geluk,
Altijd daar is waar je zelf bent.’

Geen goede quote na zo’n lange wandeling, kan ik je vertellen. Hoezo ‘geniet van de reis’? Hoezo ‘je kan altijd weer terugkeren’? En ‘het geluk is waar je zelf bent’? De beste heer Pilarczyk had duidelijk nooit op het randje van de dood een Franse berm doorgeploegd in de hoop zijn auto weer terug te vinden, nadat hij was misleid door twee Fransmannen en het gevoel had gehad dat de haren op zijn kruin weggebrand werden door de zon.

Na mijn voornemen nooit meer te geloven in dit soort bedriegende quotes, bedacht ik uit wraak een parodie op deze tekst van Pilarczyk.

‘Het mooie van vertrekken
Is dat je nooit weet of je kan terugkeren
Eerst droom je van het vertrek,
Dan gruwel je van de reis,
Om vervolgens compleet verslagen te verlangen
Naar het terugkomen op de plek
Vanwaar je bent vertrokken – als je die ooit weer terugvindt, waarschijnlijk niet.
Geniet van de droom,
Ondervind de lijdensweg van de reis,
Hunker naar de thuiskomst,
Ontdek dat je geluk,
Nooit daar is waar je in 33 graden naast de Franse autoweg een prikberm doorploegt,
En vraag een Fransman nooit naar de weg.’ ▲

Inclusief seksisme: het pak als modern Victoriaans korset

Dwalend over Roeterseiland, viel mijn oog op een banner van de Marketing Association Amsterdam (MAA): een studentenorganisatie op het gebied van onder andere marketing. Tenzij ik nu misgender, representeert de poster de organisatie via twee mannen en twee vrouwen, die allen gekleed zijn in pak. De poster lijkt zo uit te stralen dat de associatie meegaat met huidige emancipatie-eisen van gendergelijkheid. Maar is de gendergelijkheid van het pak überhaupt wel emancipatoire, of eigenlijk een “inclusief seksistisch” verlengde van het Victoriaanse korset? En is dit dan wel een wenselijk pad naar gender emancipatie, of juist van het padje af?

Tekst door Tania Alhashimi, beeld door Susanne de Visser

Diversiteit, emancipatie en inclusie: het zijn de hot topics van onze tijd. Veel organisaties bewegen dan ook mee in deze culturele transitie - dan wel vanuit een altruïstisch motief, of simpelweg om mee te gaan met de huidige tijdgeest. Het is dan ook de regel dat de communicatie en marketing van organisaties meegaat met de diversiteits-tendens; dat bewijst immers dat ze “aan de juiste kant van de geschiedenis” staan. De visuele gendergelijkheid op de poster van de MAA illustreert deze beweging naar (cosmetische) emancipatie dan ook. Het feit dat zowel mannen als vrouwen een pak dragen is hier een opmerkelijk detail, omdat het lijkt te symboliseren dat iedereen (schijnbaar) volgens dezelfde regels speelt en binnen dit kader gelijkwaardig en welkom is.

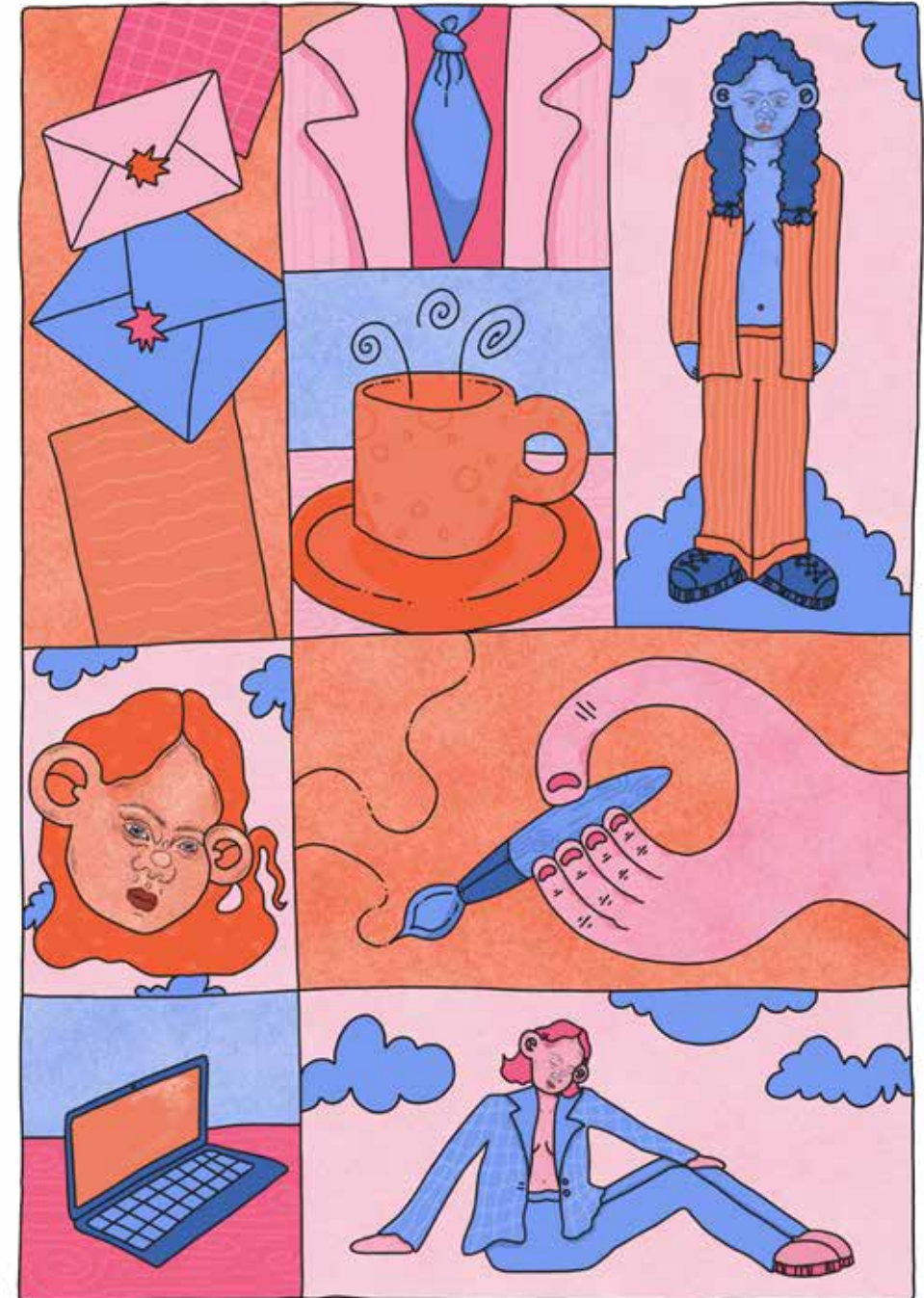
Maar zijn het niet juist spelregels die moeten veranderen om echt te kunnen emanciperen? Anders blijven de (onuitgesproken) codes, de logica achter het functioneren van een organisatie en cultuur, hetzelfde. De fundamentele cultuur verandert dan niet echt, maar “verbreedt” slechts om meerdere mensen - in dit geval vrouwen - te kunnen omvatten in plaats van uit te sluiten. Zo blijft de (mogelijk problematische) culturele kern intact, dan wel verstevigd, en wordt de mogelijkheid tot positieve cultuurverandering van emancipatie platgeslagen. En precies het pak in deze poster staat naar mijn idee symbool voor deze cultuurverbreiding in plaats van verandering. Het pak functioneert

namelijk als symbool van de status quo: de bestaande, door mannen gedomineerde manier waarop organisaties (en de cultuur) functioneren. Dit fundament blijft dus intact en vrouwen - en eigenlijk alle individuen in een organisatie - mogen alleen participeren binnen de normen van dit bestaande kader. Het valt dus te betwijfelen dat er met de ingang van het pak een definitief eind kwam aan de figuurlijke genderbepaling van het Victoriaanse korset - de zogenaamd feminiene dwangbuis die vrouwen letterlijk en figuurlijk in een door mannen bepaald kader wurgde.

Dit inzicht wordt pijnlijk bevestigd in mijn lessen bedrijfskunde, waarin docenten en mensen uit het veld hameren steevast op het belang van vrouwen op de werkvloer. Ze focussen echter niet op de waarde van vrouwen hun zogenaamd betere 'soft skills', zoals het navigeren van interpersoonlijke relaties. Zo mogen vrouwen wel meedoen, maar worden ze nog steeds niet gevierd en gestimuleerd in het brede scala van rollen die ze aan kunnen nemen. Zo lijkt dit anekdotische bewijs en de MAA poster geen emancipatoir ideaal te tonen, waarin vrouwen de volledige ruimte krijgen zich te ontplooiën hoe zij willen, maar een ander paradoxaal fenomeen: inclusief seksisme.

Michel Foucault's kritiek op de homo-emancipatiebewegingen van de jaren 80 heeft een vergelijkbare boodschap. In een interview getiteld "Vriendschap als levensstijl", wordt hij gevraagd naar zijn visie op homo-emancipatie bewegingen van de jaren 80. Deze bewegingen strekten in het bijzonder tegen wettelijke onderdrukking en om gelijke rechten te vergaren, zoals bijvoorbeeld het homohuwelijk. Hiermee classificeerden homoseksuelen zich in een duidelijke, eenduidige categorie - een man die seksueel aangetrokken is tot mannen - en probeerden ze vanuit deze categorie mee te doen met de "normale" maatschappij. Zodoende bedreigden ze de status quo niet met een andere, voorheen moeilijk voorstelbare manier van leven, maar vroegen ze alleen om toegang tot het bestaande levensspel.

Maar Foucault ziet in deze focus van emancipatie het mislopen van een dieper maatschappelijke probleem dat getackeld kan worden. Hij suggereert namelijk dat de historische positie van homoseksuelen aan de zijlijn van de maatschappij een mogelijkheid biedt om een alternatieve, voorheen moeilijk denkbare levenswijze te verzinnen en creëren. Juist omdat status quo normen niet voor homoseksuelen golden, bijvoorbeeld over wat "de juiste" manier is om relaties aan te gaan, is er een cultureel-ideologisch vacuüm dat op eigen wijze en met alternatieve spelregels ingevuld kan worden. Hij stelt dus om niet het al-gebaande pad te volgen, maar als individuen nieuwe micro-paden te banen, die samen kunnen vallen in wat lijkt op een groter pad: een "homoseksuele levenswijze". De creatie van een "homoseksuele levenswijze" gaat dus verder dan wat je mag doen, maar gaat over wat je (anders) kan doen. Hij stelt dus niet dat de strijd voor gelijke rechten onnodig is; vanuit zijn oogpunt is de kern van emancipatie alleen niet om bij de bestaande norm te mogen horen, maar om een eigen levenswijze te creëren en daarmee de status quo te beïnvloeden en veranderen.

‘Daarmee blijven vrouwen vastzitten in een Victoriaans korset van genderbeklemming, dat nu alleen strekt tot de werkvloer en verhuld is onder het participatie-pak’

Neem als voorbeeld het homohuwelijk en het voegen naar het ideaal van de kernfamilie. Door te focussen op dit recht en participatie in de maatschappij op een traditionele “huisje-boompje-beestje” manier, verstevigt en verbreedt de maatschappelijke greep van het huwelijksinstituut door ook homoseksuelen te omvatten. Dit is misschien wel een gemiste kans, omdat juist de historische positie van de homoseksueel buiten deze verwachtingen een vruchtbare grond is om te experimenteren met manieren van leven die anders zijn dan de kernfamilie. Denk bijvoorbeeld aan communities, waarin de zorg voor kinderen niet alleen door twee ouderfiguren gedragen wordt, maar door meerdere mensen. Dus, in plaats van te focussen op alternatieve manieren van leven, blijven normatieve culturele verwachtingen - bijvoorbeeld dat het ultieme einddoel een kerngezin is, met één mannelijke en één vrouwelijke partner, monogamie en het krijgen van kinderen - in stand. Zo breken de status quo cultuur en haar spelregels niet open, maar brengen ze meer mensen in haar greep, waardoor bestaande culturele spelregels juist méér vastvriezen.

En precies de pakkenposter is een voorbeeld van dit culturele verbredingsprobleem: vrouwen mogen meedoen, maar de fundamentele spelregels en functioneren van de instituties - gesymboliseerd door het pak - blijven hetzelfde. Daarmee blijven vrouwen vastzitten in een Victoriaans korset van genderbeklemming, dat nu alleen strekt tot de werkvloer en verhuld is onder het participatie-pak. En natuurlijk zijn er vrouwen die écht zelf mee willen gaan met de status quo en letterlijk en figuurlijk het pak willen omarmen. Maar het probleem is dat het pak en de culturele spelregels die het symboliseert nog steeds als standaard geldt waarnaar geconformeerd moet worden. Zo wordt de mogelijke positieve verandering die emancipatie kan brengen tenietgedaan; een zet die de greep van het systeem niet verzwakt, maar juist verstevigt.

Maar wat is dan wel het juiste pad naar emancipatie? Ik heb hier geen eenduidig antwoord op, deels omdat ik denk dat elk voorgeschreven, eenduidig antwoord beklemmend is. En juist dat staat haaks op het element van emancipatie waar ik in dit essay op gehamerd heb: bevrijding van beklemming. Ik denk daarom dat het een goed begin is om het idee van een eenduidig pad los te laten. Door in plaats daarvan als individuen een alternatieve levenswijze voor te stellen en hiernaar te handelen, banen we micro-paden die samen kunnen vallen in een groter, nieuw pad: in dit geval bijvoorbeeld een “vrouwelijke” set van spelregels. En juist de gemarginaliseerde positie van vrouwen kan een inspiratiebron zijn voor een alternatieve levenswijze die de status quo kan beïnvloeden. Want anders blijven we leven in een inclusief seksistisch systeem, waarin de oude culturele spelregels eigenlijk onveranderd blijven, met uitzondering van dat vrouwen wel kunnen participeren. Zo hoeft de standaard voor een emancipatoire, inclusieve foto niet per definitie in pak te zijn, maar kunnen we putten uit de rijke diversiteit van mogelijkheden die er eigenlijk bestaan. ▲

VOORBIJ DE WEGEN VAN BOLOGNA

Een kijkje in de commotie rond- om de Italiaanse infrastructuur

De paden in Bologna, een middeleeuws stadje in centraal Italië, zijn smal, oud en fragiel. Er moeten keuzes gemaakt worden over de indeling van deze wegen. Hoewel de stad van oudsher bekendstaat om het fiets- en voetgangersvriendelijke centrum, lijkt deze reputatie steeds meer onder druk te staan. Fietsers maken plaats voor auto's, die de smalle weggetjes domineren. Welke belangrijke rol de fiets in Bologna speelt en hoe de gemeente zich tot deze rol verhoudt, licht ik hier toe. Wie en wat de wegen betreden is in Bologna namelijk niet alleen van functioneel, maar ook van politiek belang. Wat kan deze gelaagde en diepgewortelde rol van de fiets in het centrum van Bologna ons leren.

Tekst door Pleun Kraneveld, beeld door Alicia Koch

Je fietst door de stokoude steegjes van Bologna, en je probeert langs de auto's, ronddwalende toeristen en containers je route uit te stippelen. De rijdende voertuigen ontwijkend, waan je door het drukke centrum van de stad. De smalle straatjes blijken een uitdaging en de bussen en taxi's hebben geen genade voor een kwetsbare fietser. Toch blijf je gestaag doortrappen op de onverharde wegen en neem je de obstakels voor lief. Laat ik nu een gedachte-experiment voorstellen: vervang de parkeerplaatsen voor een afgrond en de voor auto's gereserveerde ruimtes voor een klif, eindigend in een onbekend diep dal. Het voorheen beschreven scenario klinkt nu niet zo onschuldig meer. Een fietstocht door het centrum wordt meer

dan enkel een uitdagend spelletje en de stad krijgt een levensgevaarlijke lading over zich heen. De fietser heeft bijna geen ruimte meer over en zal een tocht door de stad niet zo snel wagen.

Dit gedachte-experiment werd door een Italiaanse vriendin voorgesteld om de contrasterende situatie in de stad te belichten. Bologna is bij uitstek een fietsstad. Dit is zowel de algemene reputatie als het commerciële uitgangspunt van de gemeente zelf. De toon wordt gezet doordat in Bologna de wegen op zaterdag en zondag autovrij zijn. Er bevinden zich dan alleen nog uitgebreide terrassen en groepen van fietsers op deze wegen, waardoor de straten in de weekenden

een knusse en toegankelijke sfeer hebben. De stokoude straatjes, dan enkel voor de voetganger of fietser bereikbaar, hebben het gewenste esthetische effect en dienen voor de toerist dan ook als prikkelend spektakel. De gemeente lijkt de rol van fietsen in het oude stadje dus erg serieus te nemen en als trots te beschouwen. Of is dit wat de stad ons wil laten geloven?

Het voorheen beschreven gedachte experiment lijkt namelijk een heel ander beeld te schetsen. Wanneer de weekendtoerist weer naar zijn reguliere werkweek is teruggekeerd, lijkt de behoefte om de stad fietsvriendelijk te maken plots weggevaagd. Op maandagochtend rijden de bussen en taxi's als gewoonlijk weer dreigend de wegen op. Veel fietsers en studenten in Bologna hebben forse kritiek op dit wegenbeleid. Als het op de daadwerkelijke bewoners zelf aankomt, lijken de verschillende behoeftes en verlangens niet in acht te worden genomen. De uitgestippelde 'fietspaden' overlappen met parkeerplaatsen en het is alsof de overmatige putjes en deuken aan de zijkant van de straten, de ontwerper van deze fietspaden niet zijn opgevallen. Hoewel Bologna zichzelf graag als fietsstad voordraagt, schijnt het beleid de fietser allesbehalve te stimuleren. Een blik op het Italiaanse fietsbeleid in Bologna doet zo de

commerciële beweegredenen van de gemeente doorschijnen.

Het realiseren van een autovrij stadscentrum is de gemeente van Bologna binnenkort niet van plan. Twee jaar geleden werd het project 'Il Passante Di Mezzo' – de nieuwe snelweg rondom Bologna – bekendgemaakt. In een cirkel van rond de drie kilometer vanaf het stadscentrum zou een nieuwe weg met de breedte van het 'Piazza Maggiore', het grootste plein van de stad, worden gebouwd. Het voornemen was om de stad voor zowel de rijdende toerist als de bezorger toegankelijk te maken. Kortom: autovriendelijker. Vanuit Bologna is er vanuit de fietsgemeenschap aardig wat verzet op dit voorstel gekomen.

In de regenachtige winter van 2021 verzamelden honderden studenten zich op Il Passante Di Mezzo. Hoewel er diverse beweegredenen voor de bezettingen waren, bleek één thema dominant: onbegrip voor de Italiaanse regering. Het voornemen om Bologna nog toegankelijker voor auto's te maken, leek in compleet contrast te staan met de huidige en toekomstige behoeftes van de bewoners zelf. Op spandoeken werd de stad The City Of Greenwashing genoemd. Hoewel Bologna zichzelf graag als duurzame en fietsvriendelijke stad postuleert, toonden de feiten een compleet andere realiteit.

Volgens de studenten van de stad stond de indeling van de wegen enkel in het teken van consumptie en handel, zonder dat het klimaat of de behoeften van de stadsbewoners daarbij enigszins werden overwogen. De toename van auto's in het centrum van de stad reikte voorbij de infrastructuur zelf. Deze dominante voertuigen waren voor de bewoners van Bologna symbolisch voor de massaconsumptie, het overmatig toerisme en de aftakelende luchtkwaliteit in het gebied rondom de stad.

Wat er met de straten gebeurt en door wie ze gedomineerd worden, is in Bologna dus niet alleen een praktische, maar ook een politieke kwestie. Vele bewoners kiezen, ondanks de ongunstige omstandigheden, voor de fiets, als verzet tegen het dominante autobeleid. Voor één van deze bewoners is het verplaatsen met de tweewieler elke dag weer een belangrijke ethische overweging. Voor haar zijn auto's symbolisch voor wat de overheid van de burgers wil maken; werkende machines. De bewoner kan zich tussen werk en thuis bewegen zonder enige vorm van communicatie of beweging. Puur in anonimiteit gehuld, kan hij of zij zich in deze bewegende machine voortbewegen zonder met enkel tegengeluid te worden geconfronteerd. Auto's garanderen zo een eindeloos conformisme en bevestigen de gangbare levensstijl van de consumerende burger. De rijdende machine houdt de bestuurder in zijn of haar eigen bubbel vast, zonder dat er over de schadelijke consequenties en effecten nagedacht hoeft te worden.

Het kiezen voor de fiets biedt voor veel Bolognezers dan ook ruimte voor zowel individuele als maatschappelijke kritiek.

Naast het feit dat de fiets een duurzame optie is, staat de fiets als vervoermiddel ook symbool voor communicatie, openheid en gelijkheid. De mobiliteit van de fiets maakt het noodzakelijk om met anderen te communiceren, en het forceert de bestuurder rond te kijken en zich van zijn omgeving bewust te worden. Met de fiets kan je eindeloos ronddwalen, smalle wegen ontdekken en onvoorspelbare paden aantreffen. De fiets biedt mogelijkheden: tot individuele vrijheid en collectieve vrijheid van economische tijdsgebonden omstandigheden.

Het behouden van de fiets als gangbaar voertuig in Bologna is van groot maatschappelijk belang. De fiets biedt een alternatief voor de oneindige cirkel van productie en consumptie. De fiets is een uitweg uit de sleur tussen werk en huis. Kortom: dit voertuig laat zien dat het ook anders kan. Hoewel vanuit het belang van de gemeente de fiets enkel als commercieel instrument wordt gebruikt, vinden veel bewoners het cruciaal dat dit vervoermiddel ook in het daadwerkelijke beleid wordt gestimuleerd. Uiteindelijk kan de fiets een uitweg bieden om burgers samen te brengen, in plaats van ze gescheiden te houden. Als Bologna zichzelf graag als fietsstad wil presenteren, is het dus van belang dat niet enkel de commerciële naam in acht wordt genomen. In dat geval moet er voor de fietsende bewoners ruimte worden gemaakt, zowel in de grote straten als de smalle middeleeuwse weggetjes. Dat betekent minder rijdende machines, minder parkeerplaatsen en bredere fietspaden. Want enkel zo komt de regering haar woord na. ▲

Yellow Brick Road

Tekst door Teuntje Ott, beeld door Winonah van den Bosch

de stappenteller werkt niet meer, het kompas
evenmin.
kan ik nog terug?
als ik me omdraai, sta jij dan nog te zwaaien
of ben je al zachtjes gaan
zingen
over de omwegen die ik maak?
mijn littekens
zijn
een beetje verleggen,
ik heb me voor het gemak binnenstebuiten gekeerd.
weet dat ik zal blijven
lopen,
al was het maar om te bewijzen dat ik het kan;
onafhankelijk zijn.
dat ik veranderen mag
en thuis
zal vinden op verschillende plekken.
ik hoef niet
gered.

Gedicht

Gedicht

ik roep niet
 om hulp.
 je dacht me te horen
 maar ik schreeuwde gewoon even alles
 uit mijn lijf
 over erbij willen horen en
 tegelijkertijd
 jezelf willen onderscheiden,
 kijk.
 ik heb wat kruispunten verzameld,
 een aantal haaientanden om te
 herkauwen.
 ben ik het wachten waard?
 bergen in overvloed om te beklimmen, niet wetende
 wat mij toekomt,
 wie me liever ziet vallen
 of vliegen.
 wie me lieft.
 wie me verdriet.
 wie me verliet.
 ijsberend, een beetje gebeten
 door controledwang,
 tot ik handen tekortkom om mezelf op te vangen.

KAN JE HUILEN IN DE RUIMTE?

Na twee keer in de ruimte te zijn geweest, loopt André Kuipers alweer even op aarde rond. Welke stappen heeft hij moeten nemen om in de ruimte te komen en wat is zijn blik op de toekomst van de ruimtevaart? Een gesprek met André Kuipers over zijn pad voor, tijdens en na zijn tijd in de ruimte.

Tekst door Rinke van der Veen, beeld door Alicia Koch

Ruimte voor diversiteit

De mogelijkheid om naar de ruimte te gaan is maar voor weinig mensen weggelegd, maar net zoals bij vele andere banen, moet je solliciteren om de ruimte in te gaan. Eens in de zoveel tijd organiseren nationale ruimtevaartagentschappen selecties om nieuwe astronauten te werven. Zo startte ook André Kuipers' loopbaan bij de European Space Agency (ESA): met een sollicitatiebrief. Wat was zijn motivatie om hiervoor te solliciteren?

'Ik wilde astronaut worden sinds ik twaalf was. Maar ruimtevaart voor mensen bestond nog helemaal niet in Nederland of Europa. Het was iets voor Amerikaanse testpiloten of voor mensen ergens achter het IJzeren Gordijn. Op mijn negentiende had ik een schildkliertumor, ik droeg een bril, ik werd snel wagenziek. Ik dacht: ik voldoe absoluut niet aan het ideaalbeeld van een astronaut, want astronauten zijn een soort supermensen. Maar op een gegeven moment zag ik astronauten met een bril, zoals John Young. En ook Wubbo Ockels, een Nederlandse wetenschapper die werd gekozen als astronaut, wekte mijn interesse. Het beeld van de astronaut veranderde en ik dacht dat ik het toen toch maar moest proberen.'

André liet zich weliswaar inspireren door astronauten als Young en Ockels, maar herkenning binnen de ruimtevaart is lang niet voor iedereen weggelegd. De ruimtevaart is geen branche die diversiteit hoog in het vaandel heeft staan. Zo is het grootste deel van alle astronauten Amerikaans, man en wit. Bij NASA konden vrouwen pas vanaf 1983 solliciteren om astronaut te worden en van de ongeveer zeshonderd mensen die in de ruimte zijn geweest, zijn er slechts 4 vrouwen van kleur. Niet alleen binnen de ruimtevaart was er weinig belang voor diversiteit, want ook in de fictieve realiteit van sciencefictionfilms en -series zijn acteurs en actrices vaak maar weinig divers. Het gebrek aan vertegenwoordiging is dus in veel bredere zin terug te vinden in het

denken en doen dat gerelateerd is aan de ruimte. Het belang van diversiteit binnen de ruimtevaart komt tegenwoordig overigens steeds vaker aan bod. Zo werd voor de meest recente astronautenselectie bij de Europese Ruimtevaartorganisatie (ESA) in 2022 specifiek gezocht naar meer diversiteit. Het bereiken van een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen bleek echter nog lastig, omdat er veel minder vrouwen dan mannen hadden gesolliciteerd, respectievelijk 5.357 tegenover 17.126. Een primeur was dat ESA voor het eerst in de geschiedenis met de Britse John McFall een astronaut met een fysieke beperking had geselecteerd in 2022. Maar of deze stappen uiteindelijk de oplossing bieden voor de structurele verschillen binnen de ruimtevaart, valt nog te bezien.

De basisstof van sterrenstof

Eenmaal geselecteerd voor de functie van astronaut, betekent dit nog niet dat je direct een ticket naar de ruimte in handen hebt. De training voor een ruimtevlucht neemt namelijk jaren in beslag. Hoe zag het leven van André Kuipers eruit nadat hij werd aangenomen bij ESA?

‘Je moet van alles leren en examens doen over hoe een radio, de navigatie en de luchtzuivering werken. Ik ging naar de ruimte met een Russisch ruimteschip, dus ik moest alles in het Russisch leren en dan ook nog vaak de technische afkortingen. Ik was toen al in de 40, dan valt een taal erbij leren niet mee, maar uiteindelijk lukte het me wel. Uiteindelijk heb ik 80% van wat ik moest leren nooit gebruikt. Een groot deel van de training gaat over het oplossen van problemen en noodsituaties, die gelukkig zelden voorkomen.’

Russisch leren is van groot belang voor astronauten die naar het Internationale Ruimtestation (ISS) gaan om hun werk te doen. Binnen het ISS werken namelijk veel verschillende landen samen: de Verenigde Staten, Europa, Rusland en Japan. Ruimtevaart is een internationale en kostbare activiteit, en samen kun je meer bereiken. In een interview met de NOS in 2018 opperde André Kuipers dan ook dat de internationale betrokkenheid van het ISS kandidaat zou kunnen zijn voor de Nobelprijs voor de Vrede. Maar na de Russische inval in Oekraïne liep ook in de ruimte de spanning op, waarmee het voortbestaan van het ISS in gevaar kwam. Ondanks de huidige geopolitieke spanningen wordt er vooralsnog samengewerkt in het ISS, maar de vraag blijft of meningsverschillen op aarde kunnen worden gescheiden van wat er in de ruimte gebeurt.

Huilen in de ruimte

Eenmaal in de ruimte ligt er een grote verantwoordelijkheid op de schouders van de astronaut. Die moet daar zowel wetenschappelijk onderzoek doen, onderhoud en reparaties uitvoeren en schoonmaken wanneer dit nodig is. En dat allemaal op 400 kilometer boven de aarde. Het lijkt mij dat er zowel fysiek als mentaal een grote druk op astronauten kan komen te staan. Laat dit nog genoeg tijd voor emoties in de ruimte?

‘Emotie is er wel degelijk. Astronauten zijn bijvoorbeeld bang om grote fouten te maken. Er kunnen vervelende situaties ontstaan, zoals irritaties en ruzies tussen astronauten, of als er iemand overlijdt. De moeder van een van mijn Italiaanse collega’s overleed, terwijl hij in de ruimte was. Je kan dan niet zomaar terug. Ik heb ook gehuild in de ruimte, maar dan vooral van het lachen. Op vrijdagavond hadden we een filmavond met vooral lachfilms. De tranen rollen dan niet langs je wangen, maar blijven rondom je ogen hangen. Op gegeven moment vormen de tranen een bubbel en dat prikt.’

Een bekend fenomeen bij astronauten dat gepaard gaat met sterke emoties, is het zogenoemde ‘overview-effect’. Dit begrip heeft betrekking op de verandering in staat van zijn, wanneer astronauten de aarde vanuit de ruimte zien: een prachtige, maar ook hele kwetsbare bol in het zwarte niets. De fragiliteit van het bestaan van de mens wordt daarmee blootgelegd. Dit was ook voor André Kuipers een reden om zich bij terugkomst uit de ruimte te willen inzetten voor een sterker bewustzijn van de impact die wij hebben op de gezondheid van onze planeet. Hoe gaan we als mensheid om met ruimtevaart als we het hebben over de toekomst van de aarde?

Ruimte voor de toekomst

Er lijkt niet één pad te zijn voor de toekomst van de ruimtevaart. Commerciële ruimtevaart, zoals SpaceX van Elon Musk en Blue Origin van Jeff Bezos, spelen een steeds grotere rol, die alleen maar zal toenemen als er geld te verdienen valt in deze sector. Hiertegenover wordt er ook steeds meer duidelijk over de klimaatimpact van ruimtevaart, waardoor er steeds kritischer wordt gekeken welke doeleinden gerechtvaardigd blijven om de ruimte in te gaan. Onderzoek laat zien dat er veel uitstoot van broeikasgassen schuilt in de ruimtevaart. Een raketlancering van SpaceX, waarmee toeristen even in de ruimte konden zijn, gebruikte bijvoorbeeld net zoveel brandstof als honderd auto’s in een jaar. Ook zijn er zorgen over de hoeveelheid satellieten die de komende jaren de ruimte in worden gelanceerd. Tot nu toe zijn dat er ongeveer 16.000, maar dit kan de komende jaren oplopen tot enkele honderdduizenden. Bovendien werken duizenden van die gelanceerde satellieten niet meer en zwerven momenteel doelloos rond als ruimteafval. In hoeverre maakt André Kuipers zich zorgen over de hoeveelheid ruimteafval?

‘We hebben heel veel nuttige satellieten die iedereen elke dag gebruikt. Zo wordt bij navigatie, het weerbericht, communicatie tijdens een oorlogsramp, en voor kennis van het gat in de ozonlaag en smeltende ijskappen, allemaal gebruikgemaakt van ruimtevaart. Veel mensen realiseren zich niet hoe essentieel de ruimtevaart voor hun bestaan is. Maar er zijn ook heel veel kapotte satellieten, oude rakettrappen en spullen die ontploft zijn in de ruimte. Dat begint een probleem te worden. Door de toename van het aantal minisatellieten, zoals Starlink, neemt het gevaar op botsingen toe. Het brengt mijn collega’s in het ISS in gevaar. Ook wordt er tegenwoordig afval gelanceerd naar de ruimte en dat vind ik een eng idee, want raketten ontploffen af en toe. Er wordt weleens gesproken over het wegsturen van kernafval, maar als zo’n raketlancering mislukt en neerstort, heb je een heel groot probleem. Direct ons afval naar de ruimte

‘DE TRANEN ROLLEN DAN NIET LANGS JE WANGEN, MAAR BLIJVEN ROND- OM JE OGEN HANGEN.’

brengen lijkt mij geen goed idee, we moeten eerst het afval daar maar eens opruimen. Daarnaast moet er ook meer regelgeving en verantwoordelijkheid komen. Als je iets in de ruimte brengt, ben je ook verantwoordelijk om het weer terug te halen. Dit kan door bijvoorbeeld de onderdelen te laten verbranden in de atmosfeer, of wegsturen naar een *graveyard orbit*.'

Hoewel het nog onduidelijk is hoeveel schade ruimtevaart precies aanricht, lijkt dit nog maar het topje van de ijsberg. André Kuipers erkent de zorgen over de toenemende drukte in de ruimte en is waakzaam over zijn klimaatimpact. Maar volgens hem zijn de oplossingen hiervoor te vinden in verdere ontwikkelingen van de techniek. 'Ruimtevaart gaat gewoon door en aan techniek zit geen einde.'

Denkend aan de toekomst van de ruimtevaart is er naast uitstoot nog een andere kwestie waar veel over wordt gespeculeerd. Er zijn namelijk verscheidene projecten en onderzoeken in ontwikkeling op het gebied van de exploitatie van planeten en materialen in de ruimte. Zowel ESA als NASA hebben een toegewijde pagina op hun websites die de mogelijkheden hiervan laat zien. Ook heeft een onderzoek van het ISS aangetoond dat het met microben mogelijk is om grondstoffen uit planetoïden te halen. Maar wie bepaalt hoe we omgaan met de planetaire omgeving?

'Van wie is de maan? Er staan zes Amerikaanse vlaggetjes op, maar dat betekent niet dat ze van Amerika is. Hetzelfde geldt een beetje voor de open zee. De oceaan is van iedereen. Wat je eruithaalt is voor jou, maar je mag het niet claimen. Er is een Maanverdrag, waarin in 1967 is afgesproken dat de ruimte boven de 100 kilometer van iedereen is. Ik hoop dat iedereen zich daaraan gaat houden. Als je straks mijnbouw krijgt op de maan, omdat daar iets heel belangrijks wordt gevonden, zoals zeldzame metalen of helium 3 voor kernfusiereactoren, wil je absoluut geen oorlog op de maan. Maar de maan is nu nog van niemand.'

Er lijkt nog veel onduidelijk over hoe de toekomst van de ruimtevaart zich zal ontploegen, maar volgens André Kuipers zijn er serieuze vraagstukken waarover veel wordt nagedacht. Tot nu toe blijft ruimteverkenning afhankelijk van het uitputten van de elementen van onze huidige planeet. De vraag is of we de planeten om ons heen op dezelfde manier zullen behandelen. Is er een toekomstbeeld waarin de ruimtevaart een manier vindt waarop exploitatie niet meer nodig zal zijn, of blijft dat iets waar we alleen maar van kunnen dromen? ▲

Onder leiding van André Kuipers worden volgend jaar ruim honderd internationale astronauten in Nederland ontvangen voor het ASE (Association of Space Explorers)-congres. Dit is de directe aanleiding voor het NL MOONSHOTS '24-programma, waarbij studenten de kans krijgen om hun eigen idee te ontwikkelen, gerelateerd aan de ruimte. Met dank aan NL MOONSHOTS '24 was het voor ons mogelijk om André Kuipers te interviewen. Heb jij een uniek idee dat hierbij past, check dan de website van het NL MOONSHOTS '24-programma en meld je aan. <https://moonshots24.nl/>

V L I E G V E L D / / KUSTPAD HET HUIS

Tekst & beeld door Laura Slee

Vliegveld

Voordat ik het vliegtuig instap, kijk ik nog een keer naar mijn telefoon: 'Zie je zo bij de gate, goeie reis! X'. Het is een appje van mijn moeder. Ik ga haar weer voor het eerst zien, sinds ze een paar maanden geleden (na de scheiding) naar het buitenland is verhuisd.

We hebben altijd goed contact en bellen veel. Soms hoor ik een aantal dagen niets, maar de stilte wordt meestal wel verbroken met een appje: 'Gm', stuurt ze dan. Daarbij een foto van een kopje koffie of haar uitzicht op de zee. Af en toe wisselt ze af met een selfie, waar ik dan weer met een hartje op reageer.

Ik ben nog niet bij haar langs geweest, want ze heeft het druk gehad de afgelopen tijd. Ik ben benieuwd hoe het gaat zijn om haar weer te zien na zo een lange tijd.

Kustpad

Links zijn heuvels en rechts hoor ik het gesuis van de wind in mijn oor. Ik sla mijn armen om me heen, in de hoop het zo wat warmer te krijgen. Gelukkig heb ik kaplaarzen aan. Ongeveer vijf meter voor me loopt mijn moeder in een lichtblauwe jas.

Ik stamp verder. Ik doe het voor de grap extra overdreven om haar op te vrolijken; sinds ze me heeft opgehaald van het vliegveld heeft ze nog niet echt gelachen. 'Weet je nog die kaplaarzen van mij, met roze glitters, die ik toen op de camping was vergeten', roep ik naar haar.

Ze kijkt niet om.

Ik loop wat harder en zet een kleine sprint in om bij haar te komen. Ik sla mijn arm om haar heen: 'Weet je ook nog dat jij ze toen opnieuw voor me had gekocht, maar met andere glitters?'. Geen reactie.

‘Hallo, moeder’. Ik zwaai met mijn hand voor haar ogen. Ze stopt met lopen en draait zich naar me om. Ze kijkt me aan maar knippert niet. Ik val even stil en zet onbewust een stap naar achter. Ik besef dat ik het koud heb. De blik waarmee ze me aankijkt zorgt voor een rilling over mijn rug.

Maar haar gezichtsuitdrukking verandert en ze grinnikt. ‘Ja, en toen wilde je ze niet meer aandoen.’

Ik schud mijn hoofd en zeg: ‘Ik vond alleen de eerste mooi omdat ze roze waren.’

Ik neem haar in me op en vraag me af wat ze allemaal heeft uitgespookt terwijl ik in Nederland zat. Ze heeft nog steeds dezelfde lichtblauwe jas aan als daar. Onder haar ogen heeft ze wat meer wallen, maar voor de rest ziet ze er nog hetzelfde uit. Vreemd, denk ik, hoe ze ineens van bui veranderde.

Het huis

Ik zit in het natte gras en kijk naar het water dat woest de kliffen probeert op te komen. Ik voel me vervreemd. Om bij de tuin te komen, moest ik door een onbewoonde woonkamer die volgebouwd stond met opgestapelde meubels. Achter me hoor ik stappen in het gras. Het is mijn moeder. Ze is me gevolgd en komt naast me zitten.

‘Jij weet altijd zo goed wat je wilt’, zegt ze met een zachte stem. Ik wil iets terug zeggen, maar het lukt me niet. Er stromen langzaam tranen over mijn gezicht en mijn neus is snotterig.

‘Ik wil hier niet slapen’, probeer ik te zeggen. Ik wou dat ik de kastdeur nooit had opengetrokken. Ik proef het zout om mijn mond en kijk haar aan.

Ze kijkt naar me alsof ze me niet kent. Ik voel het bloed uit mijn gezicht stromen en word lijkkbleek. Onbeheerst begin ik met schreeuwen. De vrouw die naast mij zit, is mijn moeder niet. ▲

GOD

IS

DOOD?

Tekst door Phoebe Meekel, beeld door Lesine Möricke

Als baby ben ik gedoopt en toen ik acht was begon ik aan de eerste communie. Ik besloot om elke zondag met mama de ochtenddienst in de kerk bij te wonen, maar toen bleek dat de pastoor mij niet meer herkende van de communie. Dat verscheurde mijn hart en daarom besloot ik niet meer te geloven in God. Nu vraag ik me af: hoe had mijn leven eruit gezien als ik nog wel geloofde?

Ik heb soms, net als iedereen, periodes waarin ik mij wat minder voel en nu al helemaal, aangezien de winterdip er is. Hierin ben ik pessimistisch, omdat het dan voelt alsof het leven zinloos is. Want wat hebben je handelingen voor zin als je uiteindelijk toch in de grond belandt? Op de faculteit wijsbegeerte heb ik iemand gesproken die gelooft in God, en dat verbaasde mij enigszins, aangezien ik geen leeftijdsgenoten in mijn directe omgeving heb die religieus zijn. Maar na deze ontmoeting herinnerde ik mij de periode waarin ik iedere avond bad voor het slapengaan. Ik besepte ineens dat ik waarschijnlijk heel anders in het leven had gestaan als ik nog wél geloofde.

De bekende uitspraak 'God is dood' die vooral geassocieerd wordt met de filosoof Friedrich Nietzsche, galmt nu door mijn hoofd. Alle fenomenen worden tegenwoordig verklaard door de wetenschap en technologie, waardoor de geloofwaardigheid van een God verdwijnt. Dat is te merken: wanneer ik naar een kerkdienst ga (en dit gebeurt zo goed als nooit) om mama te bewonderen in het koor waarin zij zingt, voelen de eikenhouten kerkbanken akelig leeg.

En dat is jammer. Hoewel het zo is dat bijna alles om ons heen verklaard kan worden door de wetenschap, is er een groot vraagteken bij de kwestie of moraliteit werkelijk bestaat. Wie bepaalt immers wat goed of slecht is? Wanneer je je goed gedraagt op aarde zul je volgens het christendom in het hiernaamals toegang hebben tot de hemel, en wie een slecht leven heeft geleid zal gedoemd zijn om naar de hel te gaan. Hierdoor hebben mensen een reden om zich moreel juist te gedragen. Zonder geloof, zijn we als kippen zonder kop.

Maar is dat echt zo? Vrienden om mij heen geloven namelijk niet in een God, en ik durf met zekerheid te zeggen dat zij wel degelijk beschikken over een moreel kompas. De een zal zich goed gedragen tegenover anderen onder de stelregel 'wat jij niet wilt dat u geschiedt, doet jij dat ook een ander niet' en de ander omdat dit simpelweg goed voelt.

Ik zat te denken: wellicht zou geloven in een God mij in de periodes dat ik me terneergeslagen voel kunnen helpen. Wanneer ik merk dat er pessimistische gedachten opkomen, kan ik mezelf namelijk vertellen dat mijn leven niet zinloos is: 'Je wilt niet in de hel komen, maar in de hemel!'. Het 'zware' leven hier is dan een

soort pad naar het vredige leven daarboven. Hierdoor geloof ik ook dat alles hier op aarde een reden heeft - want zo heeft God het gewild. Maar toch zou dit voelen alsof ik mezelf voor de gek hou. Want hoe kan ik dan verklaren dat er zoveel ziektes, oorlogen en onrechtvaardigheden in de wereld bestaan? Heeft God dat zo gewild? Of belanden al deze oorlogvoerende mensen en factoren die kanker veroorzaken in de hel? Dat lijkt mij onwaarschijnlijk. Daarbij zou ik waarschijnlijk nog meer piekeren dan ik nu al doe, want bij elke handeling kan ik mijzelf de vraag stellen of die goedgekeurd zou worden door God.

Maar er is niet één juiste manier om je geloof vorm te geven. Zo vertelde de jongen van de eerder genoemde ontmoeting mij, dat hij denkt dat er andere levensovertuigingen zijn die evenveel autoriteit kunnen hebben als het gaat om zingeving. Je moet ze alleen eerst geloven. Je gelooft een overtuiging en dat maakt het waarheid voor je. En vanuit die waarheid kun je zin vinden. 'Is dat logisch?'

Ja, dat is logisch. Sterker nog, met het voorbeeld over mijn vrienden zag ik over het hoofd dat ik dit al impliceerde. Volgens mij leef ik al volgens een bepaalde overtuiging wanneer ik niet in een dip zit, maar vergeet ik deze wanneer de wereld om mij heen weer grauw wordt. Het is echter moeilijk en misschien zelfs onmogelijk om te weten wat deze overtuiging is. Feit voor mij is dat er geen hiernamaals bestaat. Dat is echter geen reden om negatief in het leven te staan! Ik heb de middelen om er het beste van te maken, dus laat ik hier ook gebruik van maken, zodat ik in tijden van winterdips weer iets optimistischer ben. Laat dit een begin zijn van de zoektocht naar mijn waarheid. ▲

Het is al bijna negen uur tegen de tijd dat we onze schoenen aandoen. We mochten vandaag een beetje uitslapen, hadden mijn wandelvriend en ik de dag ervoor besloten.

Tekst door Dieuke Kingma, beeld door Bob Foulidis

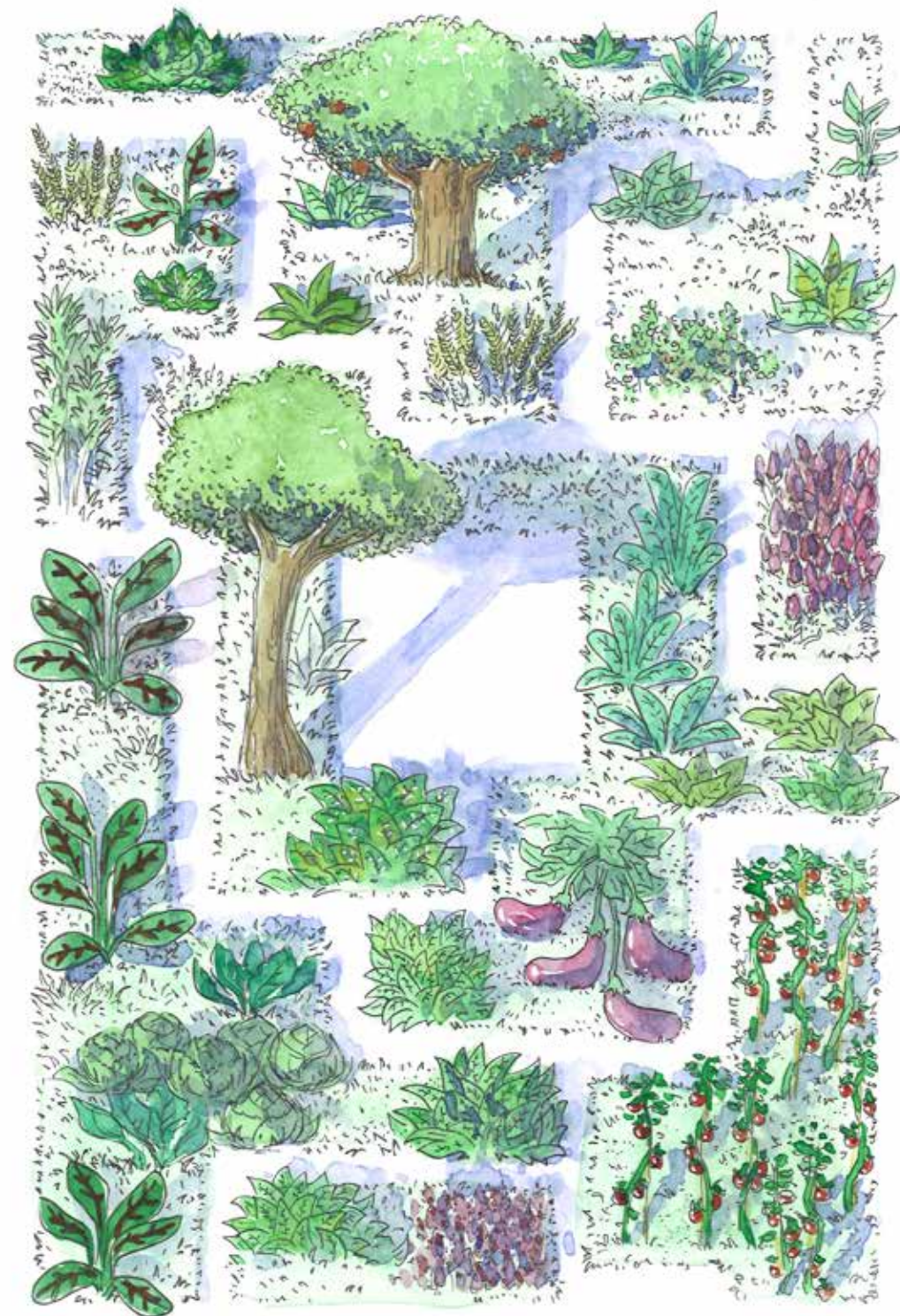
De ochtend begint warm, maar de wandeling start in de bossen, die ons nog even behoeden voor de hitte. Na twee moeizame en stille uren langs verlaten dorpjes en groen-oranje bomen doemt aan onze linkerhand een gebouw op, dat helemaal open is van de voorkant. Op een houten tafel staan dadels, fruit, koffie, maté, koekjes en noten uitgestald, die de pelgrims op donatiebasis mogen meenemen. Twee gitaren liggen op een klein bankje, nog net verscholen voor het brandende zonlicht, en op het koffietafeltje ernaast zijn stiften en papier neergelegd. Het zachte gekakel van kippen klinkt op de achtergrond.

Een man met diepe kraaienpootjes en een donkere knot op zijn hoofd vraagt me of ik iets wil drinken. 'Koffie,' zeg ik. 'Met *leche de avena*, si tenéis?' Niet veel later loopt hij naar buiten met in zijn handen mijn loeihete haverlatte. Mijn wandelvriend deelt maté met een Argentijnse wandelaar en de vrijwilligers die hier wonen.

We lopen langzaam door de enorme moestuin die overloopt van donkerpaarse aubergines, rijpe tomaten en kolen die de slakken nog niet hebben gevonden. Klauterend banen we ons een weg door het overwoekerende onkruid en de bosjes kruiden die overal verspreid staan. Helemaal achterin de tuin leidt een dun pad ons naar een kleine vallei.

Daar wacht een bordje ons op waarop staat dat we zo het labrynt zullen betreden. Dit labrynt is een plek om iets los te laten, een ritueel waarmee je afstand kan doen van iets wat je bij je draagt. Stap één is de weg naar het midden. Tijdens die route denk je na over datgene waar je afscheid van wilt nemen. Eenmaal aangekomen in het midden sta je daar bij stil. Op de weg terug laat je het gaan.

Het labrynt is klein en bestaat uit lage rozenkwartsstenen die tot net boven mijn enkels reiken. We kunnen het midden al zien en de route volgen met onze ogen. Stilzwijgend

Het is even stil, tot een van ons het toch durft te vragen. ‘Wat wil je loslaten?’

en geconcentreerd lopen we over het dunne pad. We kronkelen omlaag en omhoog over het kleine heuveltje waarop het labyrint is aangelegd en horen om ons heen de wind door de bomen waaien. Hier en daar valt een blad op de zachte groene grond.

Ik denk aan Mariolga, die me met open armen verwelkomde in haar huis. Ik denk aan Carolin, met wie ik dagenlang praatte over wat ‘plezier’ nou precies is. Ik denk aan Kwint, bij wie ik me zoveel dapperder voelde dan alleen.

Eenmaal aangekomen in het midden ziten mijn wandelvriend en ik op een grote steen. Het is even stil, tot een van ons het toch durft te vragen. ‘Wat wil je loslaten?’

‘Het gaat hier op de Camino zoveel over loslaten,’ zeg ik, ‘terwijl ik juist zoveel nieuwe dingen zou willen verwelkomen. Verbinding, creativiteit, plezier... Ik voel me sterk als ik loop, dapper, een bron van liefde.’

Maar toch, met elke stap richting Santiago de Compostela liet ik ook wat los, al wist ik dat in het labyrint nog niet: angst. Dat ik iets niet kan, dat het niet goedkomt, dat er iets fout gaat. Dat ik iemand kwets, dat ik niet goed genoeg ben, dat ik het niet alleen kan. Beetje bij beetje kon ik vertrouwen kweken, en kracht. Kracht om de Camino uit te lopen, om van mensen te houden, om ergens een punt achter te zetten. ▲

De Nederlandse taal: vroeger, nu en straks

Per dag gebruiken we gemiddeld zo'n 16.000 woorden. Steeds ontstaan, veranderen en verdwijnen ze. Toch zijn we ons niet echt bewust van deze veranderingen. Want welke woorden van de taal zijn eigenlijk al verdwenen? Waar komen hedendaagse uitspraken vandaan? En met welke woorden drukken we ons straks uit? Bij dezen een kort inzicht in het pad van de taal.

Tekst door Dominique Seelen, beeld door Bert Slenders

Die goede oude tijd

Het komen en gaan van woorden is een bekend fenomeen. Vaak hoor je mensen klagen over het hedendaagse taalgebruik van jongeren. ‘De taal die zij spreken is toch geen Nederlands meer?!’, hoor ik mijn docente Nederlands van de middelbare school nog zeggen. Behalve dat er steeds meer Engelse woorden en afkortingen bij komen, zijn er ook Nederlandse woorden die verdwijnen, omdat ze simpelweg niet meer gebruikt worden. Eigenlijk is dat zonde, omdat er op deze manier best wel wat leuke of grappige woorden verloren zijn gegaan. Wat dacht je bijvoorbeeld van: ‘Hou me niet voor de gek, ik hou niet van die achterkousigheid!’ ‘Achterkousigheid’ werd gebruikt als synoniem voor onoprechtheid. Of wanneer iemand vroeger opgroeide in een gezin waarin moeder de baas was, was er sprake van een ‘pantoffelregiment’ bij diegene thuis. En wanneer een oude man er iets te veel ‘gezellige vriendinnen’ op nahield, dan noemde je hem een ‘Suzannaboef’.

Sommige mensen kunnen deze woorden nog steeds zó waarderen, dat er een heus verdwijnwoordenboek is geschreven. Maar voordat we het verleden weer naar het heden brengen, welke woorden hebben we nu eigenlijk, en waar komen die vandaan?

Het Nederlands van nu

Ons hedendaags Nederlands bevat veel leenwoorden. De drie talen die onze taal het meest hebben geïnfilterd zijn het Frans, Duits en Engels. Toch blijken woorden uit verdere uithoeken van de wereld zich ook een pad gebaand te hebben naar het Nederlands.

Neem bijvoorbeeld het woord ‘schaakmat’. Dit stamt af van het Perzische woord *sjah* (koning) en het Arabische woord *mât* (hij is dood). De letterlijke vertaling is dus ‘de koning is dood’. Als de koning in het schaakspel geen kant meer op kan en dus verslagen is, vertaalt dat zich in het woord schaakmat letterlijk als de dood van de koning. Een ander voorbeeld is het woord ‘piekeren’. Dit leek mij altijd een erg Hollands woord, maar schijn bedriegt! Piekeren is afkomstig van het Maleise *pikr* (overleg of overdenking) wat weer afkomstig is van het Arabische woord *fikr* (het denken).

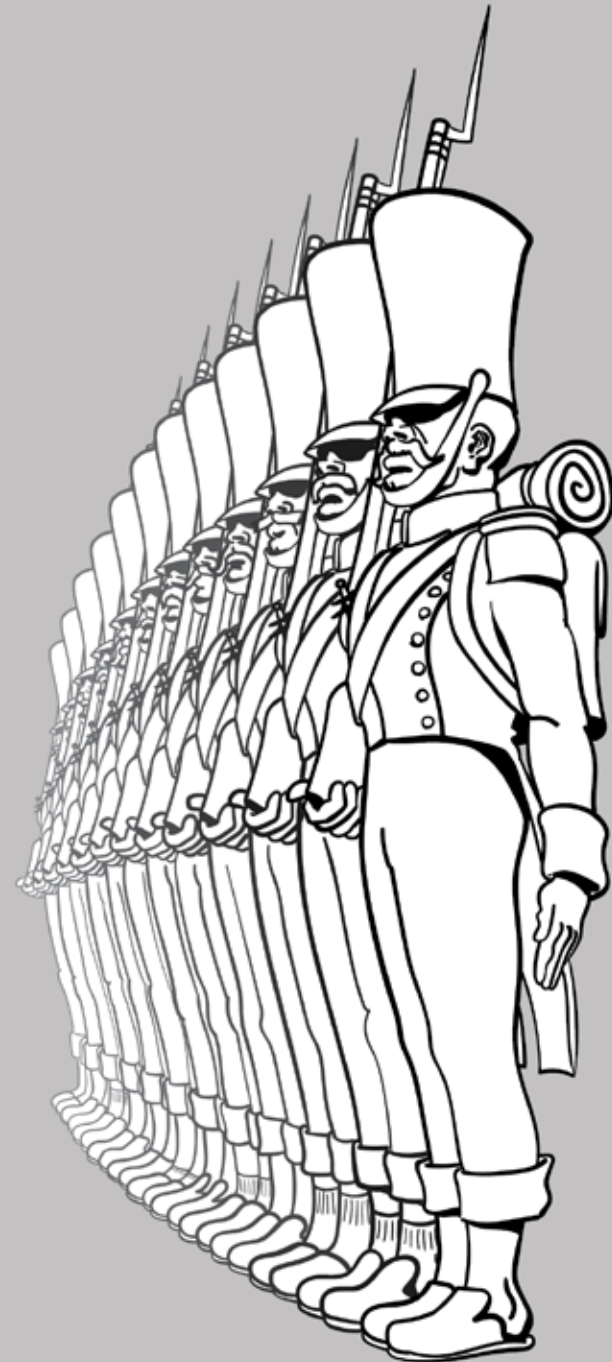
Deze overname van bepaalde woorden uit andere talen heeft onder andere te maken met ons koloniale verleden. Tijdens de tochten van de VOC werden woorden en uitspraken uit koloniën vervormd en overgenomen in de Nederlandse taal. In het Maleis spreken ze bijvoorbeeld van *geladak* (zwerfhond) en *gladag* (verkorting van *djaran gladag*, dat ‘lastpaard’ betekent). De Nederlandse zeevaarders namen dit woord over als ‘gla-dakker’. Bij thuiskomst vermengde ‘gla-dakker’ zich met het al bestaande ‘gladjanus’. Zo ontstond het nieuwe woord ‘gladjakker’. Een hele ontwikkeling voor zo’n beledigend woord!

Hoewel ik hier vooral spreek over de Nederlandse taal die veranderd is door woorden uit andere landen, moeten we niet vergeten dat het Nederlands zelf ook een bron is voor verandering in andere talen. In de uitleenwoordenbank van het Meertens Instituut staan enorme lijsten van Nederlandse woorden die geïmporteerd zijn door andere landen. Zo blijkt dat het Russisch veel Nederlandse scheepvaarttermen heeft overgenomen, en in Japan worden veel Nederlandse wetenschapstermen gebruikt. Maar behalve woorden uit een bepaald jargon, hebben meer basale woorden uit het Nederlands zich ook verspreid. Het woord ‘duin’ is bijvoorbeeld de basis voor het Noorse *dyne*, het Deens *dyne*, het Franse *dune* en het Zweedse *dyn*.

Talige veranderingen

De ontwikkeling van een taal kent verschillende vormen van verandering. De meest voorkomende verandering is een zogenoemde lexicale ontwikkeling. Hierbij ontstaan nieuwe (samenstellingen van) woorden. Een voorbeeld hiervan is ‘boerkini’ (samenstelling van boerka en bikini). Een andere ontwikkeling is op morfologisch gebied, wat de manier betreft waarop woordvormen gebruikt worden. We gebruiken bijvoorbeeld steeds minder het achtervoegsel -egge (bijvoorbeeld ‘dievegge’), terwijl -ster (zwemster) en -in (boerin) steeds populairder worden. Semantisch gezien kan de betekenis van woorden veranderen. Zo werd vroeger met ‘praliné’ een gesuikerde amandel bedoeld, terwijl we hier tegenwoordig bonbons mee aanduiden. En de grammaticale regels die bepalen welke volgorde van woorden we gebruiken voor de opbouw van een zin, de syntactische regels, zijn ook een bron van verandering. In de Middeleeuwen zeiden we: ‘Hi sat ende at.’ Nu zeggen we: ‘Hij zat te eten.’

Zoals kolonisatie en arbeidsmigratie vroeger de oorzaak waren van talige ontwikkelingen, draait deze tegenwoordig om de rol van sociale media. Woorden uit allerlei talen

‘Hou me niet voor de gek, ik hou niet van die achterkousigheid!’

zijn nu supereenvoudig te lezen of te horen in filmpjes of foto's, en hebben daardoor een grotere kans een plek te krijgen in onze taal.

Hoe de taal zijn pad vervolgt

Al deze talige veranderingen lijken allemaal ‘gewoon’ te gebeuren, alsof we geen invloed hebben op het pad dat de taal aflegt. Maar dat is niet helemaal waar. Elk jaar wordt namelijk ‘Het Woord van het Jaar’ in de Van Dale opgenomen. Dit woord drukt iets belangrijks of kenmerkends uit van dat specifieke jaar. Hoewel dit een kleine toevoeging is, biedt het wel een kans om toch een beetje invloed uit te oefenen op hoe het Nederlands zich ontwikkelt.

Ook dit jaar wordt er weer een nieuw woord opgenomen. Tot en met 4 december 2023 kan iedereen (ook jij!) een woord inzenden dat officieel zou moeten behoren tot de Nederlandse taal. De Van Dale kiest uit alle ingezonden woorden een top tien. Vanaf 5 december mag iedereen vervolgens stemmen op zijn favoriete woord. Aarzel dus niet en doe mee! Zo kunnen we met z'n allen een steentje bijdragen aan de ontwikkeling van onze taal. ▲

BABEL BABELBOX

‘De Babel Babelbox’, onze maandelijkse rubriek, is geopend! Babels redacteurs schrijven een persoonlijke bijdrage over het thema van de maand. Deze maand reageerden ze op de vraag: wat betekent schoonheid voor jou?

Tekst door Rinke van der Veen & Tania Alhashimi, beeld door Saoirse Stack

Rinke

Waarom vragen we zo vaak aan kinderen wat ze willen worden als ze later groot zijn? Is er een soort drang om iemands toekomst vast te leggen? En wat doet het met je als je constant over je eigen pad geacht wordt na te denken? Denken we misschien dat iemand gelukkig zal zijn als iemand een doel voor ogen heeft? Lang ben ik zelf ook veel bezig geweest met wat ik later zou gaan doen. Ik zorgde ervoor dat alles aan dit ‘later’ bijdroeg. Dit leidde tot een leven gevuld met werk, stages en andere klusjes. Of ik het nou leuk vond of niet, die zouden ervoor gaan zorgen dat ik op lange termijn gelukkig zou worden. Maar hoe ver moet je hierin gaan? In hoeverre kan iemand ooit zeker zijn over hetgeen hij of zij later leuk zal vinden? Inmiddels leg ik de focus meer op het heden, dat is waar ik het leven ervaar, en waar ik beter weet wat ik wil. En nu, zonder pad voor de toekomst, kan ik ook weer eens verdwalen in het leven.

Tania

Vanuit een filosofisch perspectief heb ik een afkeer van het woord pad. Het pad, een pad: in letterlijke zin betekent het - naast een bruin-groen reptiel - een voorgebaande weg om op te bewegen. Zodoende bepalen paden ook a priori hoe er bewogen moet worden, en doen zij teniet aan de mogelijke bewegingsvrijheid en creativiteit van individuen. Vastheid, kudde-moraliteit, onkritische autopiloot en klinische efficiëntie: een willekeurige greep van dingen die worden gecreëerd, of figuurlijk gepresenteerd worden door het denken volgens een ‘pad’. Niets anders dus dan het symbolische doodvonnis van menselijke vrijheid, eigenzinnigheid en creativiteit.

Sorry, wat hoor ik je nu zeggen?
Dat dit vergezocht is? ▲

